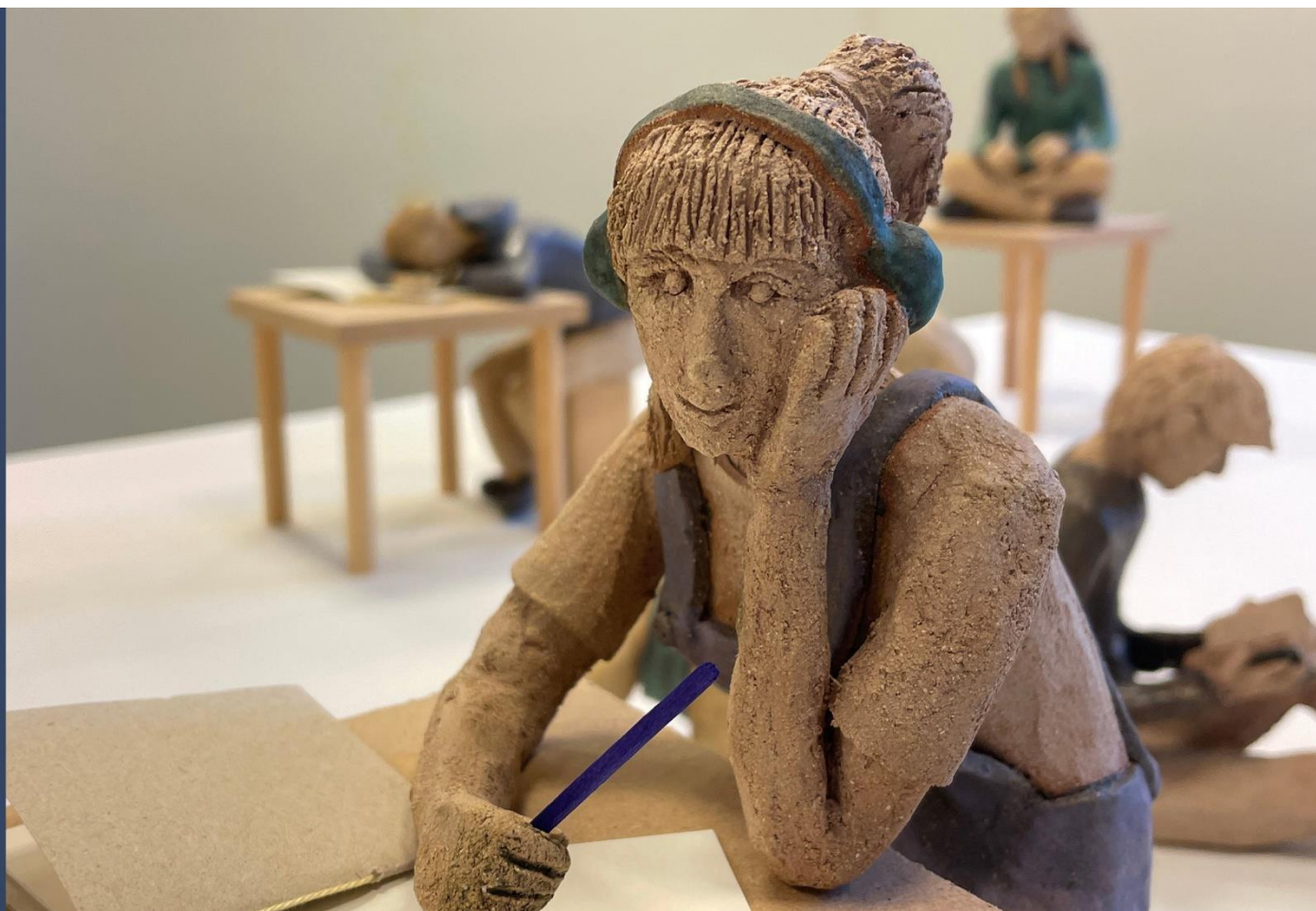

Nettverk for formgiving, kunst og håndverk i UH-sektoren (KHUH) fyller 10 år

FORTID, NÅTID OG FRAMTID –

lærerutdanning i formgiving, kunst og håndverk

ABSTRAKTHEFTE

Gry Klepp, fotodokumentasjon av installasjonen "Fremmer selvbestemmelse ideutvikling, motivasjon og mestring?". Masterarbeid ved OsloMet 2022.

Jubileumskonferanse

OsloMet, 23.- 24. januar 2023

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	4
FORTID, NÅTID OG FRAMTID - lærerutdanning i formgivning, kunst og håndverk i UH-sektor	4
Nettverk for formgivning, kunst og håndverk i UH-sektoren (KHUH) fyller 10 år.	4
KEYNOTE	6
Anniina Suominen	6
PhD	7
Silje Bergmann	7
Kopiering og deling i faget Kunst og håndverk	7
ABSTRAKTER	8
Anne Guro Schmidt Antun	8
«Begynneropplæring» - hvordan bygge faglig og didaktisk kunnskap?	8
Lise-Kari Berg	9
Kunstnerisk utviklingsarbeid fra installasjon til visuell og litterær collage	9
Birte Brekketo og Ilmi Gutzeit Mathiesen	10
Hvordan kan en blekkflekk bli et ansikt?	10
Irene Brodshaug	11
Kunst og håndverksfaget i LK20- Hva vil skje med faglærerprofesjonen i kunst og håndverk?	11
Ingvard Bråten	12
Avfallsets aura	12
Kari Carlsen	13
Fagidentitet i bevegelse - Notodden og fagfornyelse i et 100-årsperspektiv	13
Mimesis Heidi Dalsveen, Anne Bryhn og Randi Veiteberg Kvellestad	14
Hva hender når vi snakker sammen? - Et kunstnerisk utviklingsarbeid som viser veier mellom forskning og undervisning ...	14
Irene Fanebust Eknes	15
Spor av erindring i ein maleprosess	15
Christian Fjeldbu	16
Kollapsikon - en A/R/Tografisk undersøkelse av kjuke	16
Nina Scott Frisch	17
Hvor er håndverket?	17
Liv Mildrid Gjernes	18
Dialog med landskap	18
Mette Gårdvik, Karin Stoll, Wenche Sørmo	19
Havet under Lupen	19
Janne Heggvoll og Eva Lutnæs	20
Virkelighetsnære oppdrag - livet og samfunnet utenfor skolen som utgangspunkt for elevenes aktiviteter i faget kunst og håndverk	20
Hilde Hermansen	21
Kart som dekolonialiserende kunstuttrykk?	21
Jon Hoem	22
“Hvis jeg var en maler...” – visuelle møter med kunstig intelligens	22
Henrik Holm	23

NETTVERK FOR FORMGIVING, KUNST OG HÅNDVERK I UH-SEKTOREN. JUBILEUMSKONFERANSEN 2023

Elevens eksistensielle mot og frihetsfølelse. Et fremtidig perspektiv på Kunst- og håndverksfaget	23
Rakel Elice Huglen.....	24
Teikne med tråd.....	24
Trine Kampmann-Jensen.....	25
Fullnes of Nothing. Ma, negativt rom og atmosfære	25
Monica Klungland og Anne-Mette Liene.....	26
Vi nøster sammen	26
Åse Kvalbein og Anne-Brit Soma Reienes.....	27
Kunstpædagogisk utviklingsarbeid: Læreboka Leire og keramikk i skolen, en håndbok for studenter og lærere.	27
Gunhild Lien	28
Hidden truth Immigrant Memoir	28
Eva Lutnæs.....	29
Fra forsker til klient for designstudenter – en manual/manifest blir til	29
Line Mastad	30
Utvikling av læreridentitet gjennom eksponering og bearbeiding av narrative samtidskunstverk	30
Ingvild Aasheim Mykland og Anniken Randers-Pehrson	31
Utdanning mot profesjonsutvikling gjennom et «tredje rom»	31
Jørund Føreland Pedersen	32
Totalideologi: instrumentalisering av kunst og håndverksutdanning	32
Anne-Brit Soma Reienes.....	33
Embodied art som undervisningsmetode.....	33
Åsta Rimstad	34
UTFORSKERTRANG ELLER UTFORSKERTVANG? - Kva er det studentar utforskar i sine skapande prosessar, og korleis går dei fram i sine utforskande prosessar?	34
Åsta Rimstad, Anniken Randers-Pehrson, Kari Carlsen	35
Utopier og realiteter i kunst og håndverksfaget – læreres beskrivelse av rammefaktorerens betydning for kunst og håndverksundervisningen.....	35
Elin Austbø Simonsen	36
Djupnelæring i kunst og handverk.....	36
Ingrid Skarprud	37
Vandrestav.....	37
Ingrid Skarprud og Jon Hoem.....	38
Sanke, samle og fortelle – representasjoner av sted og tid.....	38
Torunn Smith	39
Betydning av utvikling av visuell kompetanse på allmennfaglig studiespesialiserende linje som et verktøy for studier og yrkesliv. FORTID, NÅTID og FRAMTID.....	39
Arnhild Liene Stenersen og Ingvild Digranes.....	40
Praksisrelevans i GLU i Kunst og håndverk (PiGLU KH).....	40
Sondre Storeggen	41
Programmering i Kunst og håndverk	41
Kari Saasen Strand og Laila Belinda Fauske.....	42
Transdisiplinær læring i design, kunst og håndverk	42
Lovise Søyland og Karete Roksvåg	43
Materialbaserte og kunstneriske utforskinger og uttrykk gjennom stop-motion animasjon	43
Tone Takle.....	44

NETTVERK FOR FORMGIVING, KUNST OG HÅNDVERK I UH-SEKTOREN. JUBILEUMSKONFERANSEN 2023

Bærekraftig praksis i tekstilverkstedet -utprøvinger og erfaringer så langt.....	44
Lissi Wiingaard Thrane og Bolette Kremmer Hansen	45
Designprosesser i håndværk og designfaget i Danmark.	45
Beate Vigeland og Jeanette Dybvik	46
Flaks eller uflaks.....	46
Ann-Hege Lorvik Waterhouse og Trude Iversen.....	47
Materielle (ut)forskinger i strandsonen. En undersøkelse av barns spor og handlinger i utforsking av tekstile invitasjoner. .	47
ARTIKLER TIL FORMAKADEMISK	48
Gårdvik, Stoll, Sørmo, Hoffmann og Rosø.....	48
Living in the Landscape 2021	48
Hoem og Eide	49
Utvidet virkelighet i bøker for barn.....	49
Haakonsen	50
Programmering i kunst og håndverk 2018 – 2022	50
Jamouchi	51
Shibori her og nå -	51
Klungland	52
Romtidmaterialisering og subjektivering.....	52
Kunst- og håndverksdidaktikk under posthumane betingelser.	52
Kvalbein og Småland	53
Leire og keramikk i norske læreplaner	53
Skjelbred og Borgen	54
Formingsforskning i en ny tid?.....	54
Skregelid	55
Den kulturelle skolesekken som dissens og kunstens betydning i lærerutdanningen	55

FORORD

FORTID, NÅTID OG FRAMTID - lærerutdanning i formgiving, kunst og håndverk i UH-sektor

Nettverk for formgiving, kunst og håndverk i UH-sektoren (KHUH) fyller 10 år.

Velkommen til jubileumskonferansen 2023.

Vi er utrolig stolte og glade for å kunne møtes til en fysisk jubileumskonferanse, etter to år med digitale nettverkskonferanser. Arrangør av nettverkets jubileumskonferanse er Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS), nettverkets arbeidsutvalg og vitenskapelig komité og vertskapet OsloMet. I år har vi også invitert til å levere artikler til et jubileumsnummer av FormAkademisk og tidsskriftet FORM. Vi takker alle som har bidratt.

Årets vertskap OsloMet

OsloMet, fakultet for teknologi, kunst og design (TKD), institutt for estetiske fag (EST) har vært et av Norges ledende kreative fagmiljø i nærmere 150 år. I dag tilbyr instituttet et bredt felt av utdanninger innen kunst, design, mote, drama i tillegg til lærerutdanning. Utdanningene omfatter bachelor, master, phd og en rekke store og små videreutdanninger. I tillegg gjennomfører instituttet en mengde innovasjon og utdanningsprosjekter. Instituttet har fire forskningsgrupper innen utdanningsforskning, samfunnsperspektiv og kunstnerisk forskning. Instituttet har ambisjoner om å være i front når det gjelder tverrfaglig samarbeid, mangfold og innovasjon. OsloMet, fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier (LUI) utdanner barnehagelærere, lærere til alle nivåer i skolen og har forsknings- og utviklingsaktivitet knyttet til utdanningsområdene.

«Fortid, nåtid og framtid - lærerutdanning i formgiving, kunst og håndverk i UH-sektor»

Tema for nettverkskonferansen i år er «Fortid, nåtid og framtid - lærerutdanning i formgiving, kunst og håndverk i UH-sektor». Med denne jubileumskonferansen ønsker vi å stoppe opp og se oss rundt og tilbake for å skape en fremtid. Siden 2013 har nettverket hatt årlige konferanser der lærerutdannere har presentert egne utviklingsprosjekt og egen forskning. Disse presentasjonene har ført til gode og utviklende diskusjoner på tvers av landets utdanningsinstitusjoner. Deltakerne har vært selve ryggraden i det praksisfellesskap som har utviklet seg i de 10 årene som har gått. Fagfeltet som nettverket og nettverkskonferansen dekker er stort – fra det enkle og nære arbeidet med fingerhekling for de små, komplekse kombinasjoner i arbeid med arkitektur i den videregående opplæringen til hvordan undervise i spennet av disse tematikkene i lærerutdanningen. Utvikling og bruk av materialer og redskaper er en del av selve grunnlaget for vår kultur og sivilisasjon, og det bygger på en lang og solid praksistradisjon. Likevel befinner vårt fagfelt seg foreløpig innen en forholdsvis ung forskertradisjon, noe som gjør akkurat denne årlige nettverkskonferansen til en svært viktig møteplass. Gjennom denne jubileumskonferansen presenterer vi nå ulike sesjoner som alle og enhver kan bidra til faglig innsikt om fagfeltet, både i et historisk-, nåtids- og framtidsperspektiv.

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS) ligger ved Nord universitet, Fakultet for lærerutdanning og kunst og kulturfag, i Bodø. Senteret har sitt nasjonale oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. KKS skal bidra til økt kvalitet i kunst- og kulturfagene i barnehagen og

grunnopplæringen, drive forskningsformidling og praksisnær aktivitet og bistand, basert på relevant forskning. Aktuelle målgrupper for arbeidet er lærerutdanningene, skole- og barnehageeiere, ledere og ansatte i barnehager og skoler samt PP-tjenesten. Senteret skal støtte lærerutdanningene i arbeidet med kompetanseutvikling innenfor kunst- og kulturfag i skolene og barnehagene, og være rådgiver for nasjonale utdanningsmyndigheter innenfor dette fagfeltet. KKS har vært koordinator for nettverket siden starten i 2013.

Nettverk for formgivning, kunst og håndverk i universitet- og høyskolesektor (KHUH)

Nettverk for formgivning, kunst og håndverk i UH-sektoren ble etablert av KKS i 2013, etter ønsker og behov fra fagmiljøet og en evaluering av *Nettverk for estetiske fag*. Nettverket ble raskt organisert med et AU og en vitenskapelig komité med ansvar for en årlig nettverkskonferanse i januar. På konferansen presenterer deltakerne forskning, deler erfaringer og refleksjoner samt diskuterer fagets framtid. Det er viktig å skape en møtearena for å dele kunnskap, utvikle forskningsfeltet, samt diskutere vilkår og forutsetninger for å kunne utdanne fremtidens lærere i barnehage og grunnskole i dagens utdanningssystem og samfunn generelt.

Professor Marte Sørebø Gulliksen ved USN, og leder av vitenskapelig komite for nettverkskonferansen i 2018, beskriver nettverket slik:

«... dette er den viktigste nasjonale møteplassen vi har i fagfeltet og fordi en på to korte dager får breddeoversikt over hva som er best-practice på samtlige norske lærerutdanningsinstitusjoner [...] og presentere papers for å bli oppdatert på fronten i undervisning, forskning og utviklingsarbeid. Sjelden finnes en så god anledning til å få en effektiv oppdatering som kan brukes direkte inn i kvalitetsheving av egen undervisning.»

Det er en glede av vi nå kan feire 10 år med nettverk og vi takker alle samarbeidsparter.

Velkommen til jubileumskonferansen 2023

Arbeidsutvalg (AU) Harald Eivind Moe, UiT / HiOF, Dag Johannes Sunde og Eva Nancke Øvreneess TKD/EST OsloMet, Merete Hassel, KKS. Else Margrethe Lefdal og Petter William Hansen, TKD/EST, OsloMet var med i startfasen.

Vitenskapelig komite (VK)

Mari-Ann Letnes, førsteamanuensis NTNU (leder), Laila Belinda Fauske, professor OsloMet, Else Margrethe Lefdal, førsteamanuensis OsloMet, Anniken Randers Pehrson, førsteamanuensis USN

JUBILEUMSPUBLIKASJONER

Temareaksjon for FormAkademisk

Mari-Ann Letnes, NTNU (leder), Ingvard Bråten, HVL, Bente Skjelbred, NLA, Liv Merete Nielsen, OsloMet. Ansvarlig redaktør FormAkademisk: Janne B. Reitan

FORM – fagdidaktisk tidsskrift innen kunst-, design og håndverksfag

Redaktør: Bibbi Omtvedt

KEYNOTE

Anniina Suominen

Associate Professor of Art Pedagogy, Aalto University, Helsinki, Finland.

Dr. Anniina Suominen tok sin BA/MA fra University of Arts and Design Helsinki (1999) og sin Ph.D. i kunstudanning fra Ohio State University (2003) og er for tiden førsteamanuensis i kunstpedagogikk ved School of Arts, Design and Architecture ved Aalto University i Helsinki. Anniina Suominen deler tiden sin mellom USA og Finland. Hennes tilknytning til begge disse stedene har formet arbeidet hennes. Hennes forsknings- og undervisningsfokus er på å fremme sosial rettferdighet gjennom kunsten, så vel som sanselige epistemologier og pedagogikk. Temaene hun jobber med er kunnskap/læring i forhold til demokrati og mangfold i utdanningen, læreplaner og pedagogikk som er sensitive for kjønns mangfold, innvandrerrrettigheter, menneskerettigheter og visuell/kunstnerisk kunnskap, læring og forskning.

<https://research.aalto.fi/fi/persons/anniina-suominen>

<https://www.aalto.fi/en/department-of-art/anniina-suominen>

PhD

Silje Bergmann

Kopiering og deling i faget Kunst og håndverk

USN

Sammendrag

Silje Bergmans avhandling, Kopiering og deling i faget Kunst og håndverk, er et svar på behovet for mer forskningsbasert kunnskap om praksiser og regler knyttet til bruk av eksisterende åndsverk i elevens og studenters billedskapning.

Avhandlingen er artikkelbasert og består av kvalitative delstudier som representeres i tre selvstendige artikler. I artiklene belyses utfordringer ved lån og bearbeidelse av eksisterende verk med utgangspunkt i eksempler både fra kunstverden og empiriske studier, der studenter bruker kopiering som verktøy i billedskapning.

Resultatene fra de tre delstudiene danner grunnlag for drøfting av overordnet problemstilling i en sammenfattende kappe.

Avhandlingens overordnede problemstilling er:

Hvilke muligheter og utfordringer gir den norske loven om opphavsrett ved bruk av eksisterende visuelle åndsverk, og hvordan kan ansvarlig bruk av åndsverk øves i kunst- og håndverksundervisning?

Bergmans mål med studien har vært å utarbeide et grunnlag for lærere og lærerstudenters kritiske refleksjon over opphavsrett og bruk av åndsverk. Dette arbeidet har inkludert å utvikle mer presise begreper om billedskapende praksiser i et skjæringspunkt mellom opphavsrett og digital delingskultur.

I avhandlingen presenteres et analyseverktøy med kategorier for interpikturalitet i elev- og studentarbeider som et av avhandlingens bidrag til forskningen på feltet, og til undervisning i kunst og håndverk.

Avhandlingen behandler dels juridiske aspekter ved billedskapende praksiser, dels kunstverdenens kompleksitet og mangfoldige tolkningsrom, og dels utdanningslandskapet hvor disse perspektivene skal balanseres mellom frihet og beskyttelse.

Artikler som inngår i avhandlingen:

Artikkel 1: Bergman, S.: Utfordringer ved bruk og deling av visuelle uttrykk i en digital tidsalder.

FormAkademisk - forskningstidsskrift for design og designdidaktikk, 12(1), (2019).

<https://doi.org/10.7577/formakademisk.2641>

Artikkel 2: Bergman, S.: Hvilken betydning har hvem som kopierer? - ulike utfordringer ved bruk av

visuelle åndsverk. *FormAkademisk - forskningstidsskriftet for design og designdidaktikk*, 14(1), (2021).

<https://doi.org/10.7577/formakademisk.4124>

Artikkel 3: Bergman, S.: Kopiering og kulturelle referanser som verktøy i billedskapning: Opphavsrettslige

utfordringer i undervisningen. *Nordic Journal of Art and Research*, 10(1), (2021).

<https://doi.org/10.7577/information.3692>

ABSTRAKTER

Anne Guro Schmidt Antun

«Begynneropplæring» - hvordan bygge faglig og didaktisk kunnskap?

NLA Høgskolen

Problemstilling: «Hvordan kan modellen Tegneblyanten vise seg nyttig i undervisningspraksis»?

Nøkkelord: begynneropplæring, profesjonsutdanning, fagdidaktikk, modell Tegneblyanten

Abstrakt - Praksisfortelling

Studenter i lærerutdanningen skal studere fag og didaktikk. Tidlig i studieløpet har ikke studenten begrepsmessig oversikt over fagterminologi eller didaktikk. Den begynnende opplæring i både fag og fagdidaktikk, starter på verkstedet, - noe senere kommer studenten ut i praksisfeltet. Videre er det ikke tradisjon for lærebøker i faget, verken i grunnskolen, eller på universitets – og høgskolenivå, - hvilket betyr at lærere i faget på disse nivåene ikke har noe systematisert undervisningsmaterieell å støtte seg til (Antun, 2022, s. 45). Det er som oftest gjennom den praktiske og estetiske arbeidsoppgaven at eleven skal lære faget (Nielsen, 2019, s. 33- 34). Samlingen av arbeidsoppgaver over tid skaper «gradvis en praksisutviklet lærebok gjennom skolegang og studier» (Antun, 2022, s. 45). Dette krever god fagkompetanse hos lærere på alle nivå. Begynneropplæring for småskoletrinnene er et innarbeidet begrep, men kan vi også bruke det om grunnleggende opplæring i profesjonsutdanningen? I denne presentasjonen vil jeg reflektere rundt hvordan jeg tenker begynneropplæring for ferske studenter i kunst og håndverk. Refleksjonen tar utgangspunkt i min egen fagdidaktiske modell Tegneblyanten (Antun 2022). Det er slik at «[i] arbeid med å planlegge undervisning kan det være nyttig å benytte modeller for å få med helhet og sammenheng» (Nielsen, 2019, s.15).

Referanser: Antun, A. G. S. (2022). Fagdidaktisk modell; – bidrag til «den gode oppgaven»? Techne serien - Forskning i sløjdpedagogik och sløjdvetenskap, 29(2), 45–57. <https://doi.org/10.7577/TechneA.4535> Nielsen, L.M. (2019). Fagdidaktikk for kunst og håndverk. I går, i dag, i morgen. 2.utgave. Universitetsforlaget.

Lise-Kari Berg

Kunstnerisk utviklingsarbeid fra installasjon til visuell og litterær collage

OsloMet

Problemstilling: Hvilke muligheter gir collage som dokumentasjon og videreutvikling av kunstnerisk utviklingsarbeid?

Nøkkelord: kunstnerisk FoU, dokumentasjon, collage, grunnskolelærerutdanning, a/r/tografi

Abstrakt - Vitenskapelig paper

I 2015 gjennomførte jeg den stedspecifikke installasjonen "Hverdagsliv. Kjøkkenforkle" på Røst i Lofoten. Installasjonen inngikk som en del av kunst- og kulturformidlingsprosjektet "Kvinnfolk og slækt" som tidligere har vært presentert på Nasjonal nettverkskonferanse. I 2017 ble artistbook "Hverdagsliv" ferdigstilt, og fungerer på den ene siden som dokumentasjon av denne stedspecifikke installasjonen. Samtidig er boken en utvidet kunstnerisk undersøkelse av installasjonens tema hverdagsliv. Dette arbeidet har også tidligere vært presentert på nettverkskonferanse, hvor boken da ble presentert som en visuell og litterær collage. Med dette menes bilder og tekst som er satt sammen uten å nødvendigvis forklare sammenhenger og overganger. Collagen består av mine egne tekster og bilder, men innbefatter også lån fra andre kilder. I dette tilfellet er det hybridtekster som blant annet observasjonsnotater og sitater fra andres tekster (Mørstad, 2022). Jeg arbeider nå med en artikkel som har som mål å undersøke hvilke muligheter en slik collage gir som dokumentasjon og videreutvikling av kunstnerisk utviklingsarbeid. Samtidig diskuterer jeg paralleller til kunst og håndverksundervisning i grunnskolelærerutdanningen, hvor studentene arbeider i spenningsfeltet mellom Praktisk prosjekt og skriftlig FoU. Utkastet til denne artikkelen vil jeg presentere på årets nettverkskonferanse. Prosessen er i startfasen hvor jeg kartlegger kunnskapsgrunnlaget. Litteraturlisten er pr. i dag er derfor begrenset. Hele prosjektet (fra 2015 til i dag) er en kunstnerisk undersøkelse av ulike dimensjoner ved tematikken hverdagsliv, og plasseres derfor metodisk under arts-based-research (McNiff, 1998). Mer spesifikt vil jeg undersøke og diskutere collagens muligheter fra et a/r/tografisk perspektiv; som kunstner, forsker og lærer (Irwin, 2013).

Referanser

Berg, L.K. (2017). Hverdagsliv. Artistbook. OsloMet – storbyuniversitetet.

Mørstad, E. (2022, 23. september). Collage. I Store norske leksikon. <https://snl.no/collage> McNiff, S. (1998). Arts-Based research. Jessica Kingsley Publishers.

Irwin, R. (2013). Becoming A/r/tography. *Studies in Art Education: A journal of Issues and Research* 54(3), s. 198 - 215. DOI: <https://doi.org/10.1080/00393541.2013.11518894>

Birte Brekketo og Ilmi Gutzeit Mathiesen

Hvordan kan en blekkflekk bli et ansikt?

OsloMet

Problemstilling eller formål: Vårt formål er å rette søkelys på studentens læringsprosess i deres eget kunstneriske utviklingsarbeid.

Nøkkelord: Kunstnerisk utviklingsarbeid, eksperimentering og kontroll

Abstrakt - Praksisfortelling

I innlegget vil vi presentere et kunstnerisk utviklingsarbeid som inkluderer nye undervisningsopplegg ved Institutt for estetiske fag ved Oslomet. Vi prøver ut nye teknikker, nye materialer og nye arbeidsformer med det siktemål å utfordre studenter. Vi erfarer at studenter ofte foretrekker å gå korteste vei fra A til Å uten å åpne for eksperimentering. Derfor forsøker vi å få studenter til å utforske skiftningene mellom frie assosiasjoner og kontroll og mellom tilfeldigheter og disiplin.

Utviklingsarbeidet er fundert på både praktisk arbeid og teori. Vi fordypet oss i litteratur om hvordan menneskets oppmerksomhet og persepsjon fungerer, hvordan det å se er en kompleks aktivitet styrt av antakelser, holdninger, rutiner og assosiasjoner, - og ikke minst, - vi funderer på hvordan vi kan få studentene til å bryte med disse forutsetningene for å lete frem det uventede, åpne for det rare, og å bli overrasket over seg selv.

Irene Brodshaug

Kunst og håndverksfaget i LK20- Hva vil skje med faglærerprofesjonen i kunst og håndverk?

Problemstilling eller formål: Formålet er å ha søkelys på en del problemstillinger vi ser i møte med; LK20 og metodisk bruk av kunst og kultur i alle fag/ viktigheten av høy kompetanse og kvalitet i kunst og håndverksfaget. Noen mener faglærerens tid er forbi i skolen i fokuset på tverrfaglighet og metode. Andre mener at det ikke er en motsetning men en forutsetning med faglærere med høyest mulig kompetanse i skolen.

Nøkkelord: LK20, profesjonsfelleskapet, Kunst og håndverk, Metode og profesjon

Abstrakt - Praksisfortelling

LK20 iverksettes i kommunene, og det nye læreplanverket fordrer nye måter å jobbe på. Skolene og skoleledelsen må fokusere mer på profesjonsfelleskapet, tverrfaglig læring og bruk av praktiske og estetiske metoder i alle fag. Her dukker det opp problemstillinger knyttet til lærerprofesjonene i kunst og håndverk blant annet;

-Hva skjer med kunst og håndverksfagets egenart og lærerprofesjonen som kunst og håndverklærer, i møte med LK20, profesjonsfelleskapet på skolen og et større fokus på praktiske og estetisk læring i alle fag?

-Når skolene jobber i større grad med overordnet del av læreplanen og nøkkelbegreper som

tverrfaglighet og dybdelæring, vil de ha et mindre fokus på læreplanen i kunst og håndverksfaget?

-Hvordan balansere at man først og fremst skal jobbe med profesjonsfelleskapet på sin egen skole, og at man i tillegg vil være med i faglige nettverk på tvers?

Praksisfortellingen tar utgangspunkt i å diskutere problemstillingene knyttet til erfaringer, og samtale og innspill om hvordan kommuner og UH-sektor/lærerutdanninger kan samarbeide bedre med å balansere metode og profesjon på fagfeltet.

Ingvard Bråten

Avfallets aura

Høgskulen på Vestlandet

Problemstilling eller formål: Essayets utprøvende form er brukt som metode for å undersøke temaet uten å anta at det finnes riktige svar, men med en tro på at utforskningen gir innsikt og nye spørsmål

Nøkkelord: Avfall, verdi, aura, samle

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Dette er en essayistisk utforsking av ting som har mistet sin opprinnelige bruksverdi og som lett kunne endt som avfall. Essayet tar utgangspunkt i konkrete gjenstander som har blitt overflødige hos den opprinnelige eieren, hvorpå de blir solgt videre til en ny eier. Blant tingene som blir undersøkt er det en gammel skrivemaskin, ark fra et herbarium anno 1920 og en samling med flaskekorker fra 1980-tallet. Utforskningen ser på historien til tingene og korrespondansen med de nye eierne. Parallelt med dette leses ulike essay av filosofen Walter Benjamin, blant annet «Kunstverket i reproduksjonsalderen» (1936), hvor aura-begrepet er viktig. Vekslingen mellom tingenes historie, de nye eierens motiver for å tilegne seg tingene og Walter Benjamin sine tekster, gir innspill til hva som gir ting verdi, hva det innebærer å samle, hva som driver en samler og erindringens betydning. Utvalgte referanser: Andersson, D.T. (2001). Tingenes taushet, tingenes tale. Solum Forlag. Benjamin, W. (2000). Enveiskjøring: Barndom i Berlin – rundt 1900. Aschehoug. Benjamin, W. (1991). Kunstverket i reproduksjonsalderen: Essays om litteratur, kultur, politikk. Gyldendal. Benjamin, W. (2014a). Skrifter i utvalg 1. Bokklubben. Benjamin, W. (2014b). Skrifter i utvalg 2. Bokklubben. Nyrenes, A. (2002). Det didaktiske rommet. Didaktisk topologi i Ludvig Holbergs moralske tanker. Avhandling dr. art. Det historisk-filosofiske fakultet Universitetet i Bergen. Thompson, M. (2017) Rubbish theory: The creation and destruction of value. New edition. Pluto Press.

Kari Carlsen

Fagidentitet i bevegelse - Notodden og fagfornyelse i et 100-årsperspektiv

USN

Problemstilling eller formål: Målet med posterpresentasjonen er å undersøke, reflektere og formidle bevegelse i fagforståelse i forming og kunst og håndverk i et 100-årsperspektiv med utgangspunkt i Notodden som historisk sted og didaktisk term. En hermeneutisk parallell lesing/leting ved bestemte tidsdykk.

Nøkkelord: Lærerutdanning, fagidentitet, kunst og håndverk, forming, Notodden

Abstrakt - Vitenskapelig poster

Lærerutdanning i kunst og håndverk og forming for skole og barnehage har tette bånd gjennom historien. Faget og lærerutdanningene har gjennomgått endringer gjennom de siste 100 årene, samtidig som vesentlige elementer danner en noe bevegelig kjerne. Jeg/vi ønsker å undersøke og reflektere over begrepet "Notodden" som didaktisk term i lys av Fagfornyelsen, LK20, og Rammeplan for barnehagen 2017, aktuelle styringsdokumenter for utdanningsløpet som vi utdanner lærere i faget til. Lærerutdanningen ved Statens Sløyd- og tegnelærerskole, SSTL, startet opp på Notodden i 1938 og trakk faglige vesksler på den progressive reformbevegelsen i Osloskolen mellom 1. og 2. verdenskrig. Rolf Bull Hansen var en av flere viktige personer i denne bevegelsen, og ble den første rektor ved SSTL. Kontakten mellom barnehagelærerutdanningen i Oslo og sløyd- og tegnelærerutdanning(e) var tidvis tett og bygget tildels på felles pedagogiske prinsipper.

Fagsyn, læreplaner og terminologier har vært og er i kontinuerlig bevegelse, ikke lineært, men heller i svingninger eller pendelbevegelser. Det er av interesse å se om Fagfornyelsens terminologi i Kunst og håndverk og formuleringer i Rammeplan for barnehagen kan belyse fagforståelsen ved bestemte historiske nedslag - og omvendt - , i et forsøk på å lese på tvers av fortid, nåtid og kanskje framtid.

Mimesis Heidi Dalsveen, Anne Bryhn og Randi Veiteberg Kvellestad

Hva hender når vi snakker sammen? - Et kunstnerisk utviklingsarbeid som viser veier mellom forskning og undervisning

OsloMet

Problemstilling eller formål: Å skape tverrfaglig samarbeid gjennom en utvidet kunstnerisk dialog

Nøkkelord: kunstnerisk utviklingsarbeid, utvidet dialog, fortelling, bevegelse, broderi

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Denne presentasjonen er utviklet gjennom et tverrfaglig samarbeid mellom fortellerkunstner, koreograf/regissør og tekstilkunster. Samhandlingsprosjektet kalt Broderi og Fortelling ble satt igang høsten 2021 og er bygget rundt en digital formidling av den greske myten om Minotaurus. De tre kunstnere, som tidligere ikke hadde samarbeidet, hadde ingen metoder for samarbeidet da de møttes, derfor utviklet prosjektet seg underveis gjennom dialoger, lytting og spontane prøver. I prosessen har det tverrfaglige samarbeidet utviklet begrepet "utvidet kunstnerisk dialog" for å beskrive den metodologien som oppsto.

Gjennom kunstneriske metoder, prøvde vi ut forskjellige scener og montasjer som kunne passe i en samtidskontekst og i aktuelle formidlingssituasjoner. Nicolas Bourriaud viser til samtiden som oppfattes som montasjer, der en forstår sin egen samtid som montasjer satt sammen til en helhet. Estetikken handler om å sette montasjene sammen til et kunstverk (Bourriaud, 2009). I presentasjonen har vi arbeidet etter dette montasjeprinsippet ved å knytte sammen tekster både fra fortid (greske myter) og fra nåtid (vitenskapelige tekster) formidlet gjennom muntlig fortelling, broderi og bevegelse. Korte videofilmer tatt under forestillingen høsten 2021 skaper en helhet i presentasjonen. Både dialoger og improvisasjoner preget det tverrfaglige samarbeidet og fellesskapet var både åpent, dynamisk og kreativt. Dialog er grunnleggende for all menneskelig kommunikasjon (Dysthe, 2006), men også å lytte til hverandre ble viktig. Å lytte til andre er å lytte til seg selv (Härkönen & Stöckell, 2019, p. 643). De tre kunstformene representerer ulike fagområder som alle er aktuelle i en undervisningssammenheng både i kunst og håndverk, men også i skolefag som norsk og samfunnsfag. Fagfornyelsen, 2020 satser på tverrfaglige prosjekter. Presentasjonen viser at gjennom myter, bevegelse, broderi, lytting og dialoger kan sensitive og krevende tema formidles. I denne foredragsforestillingen /paper performance setter forfatterne søkelys på sammenhengen mellom det å være forsker, kunstner og underviser gjennom å vise utviklingen i et kunstnerisk utviklingsarbeid.

Irene Fanebust Eknes

Spor av erindring i ein maleprosess

NLA Høgskolen

Problemstilling eller formål : I kva grad vil ein kunstnarleg prosess gjennom biletskaping kunne framkalle spor av erindring frå eigen barndom

Nøkkelord: biletskaping erindring

Abstrakt - Vitenskapelig poster

Posteren presenterer eit kunstnarleg utviklingsarbeid som utforskar samanhengen mellom biletskaping og erindring, og i kva grad tre ulike tilnærmingar for utvikling av motiv i maleri, kan være med å framkalle spor av minnebilete frå eigen barndom. Prosjektet har gått føre seg over ein treårsperiode der 14 ferdige maleri er stilt ut for publikum, i tillegg til ei prosessuell utstilling av utforsking og resultat midtvegs. Teknikken er sjølvprodusert eggetempera formidla tilverka på linnerret i ca 1m2 storleik. Empirisk materiale er egne loggboknotatar, skisser, foto og videoar og ferdige bilete frå prosessen. Tilnærming er inspirert av Munchs utvikling av livsfrisen og særleg Det syke barn (1885-86). Konkret dreiar det seg om tre metodiske inngangar for motivskaping: «det indre auge», «naturen» og «kradsing i materien» (MMN 570, 9-13), eller nærare bestemt: indre bilete, imitasjon og teknikk og materiale. Målet med arbeidet er også hente erfaring og kunnskap til utvikling av ein didaktisk modell for studentar som søker sitt kunstnarlege uttrykk gjennom biletskaping.

Litteraturgrunnlaget baserer seg i stor grad på Bergsons Stof og hukommelse (1991) og Prousts På sporet av den tapte tid XII: Den gjenfundne tid (1992). Som motiv i biletkunsten er omgrepet knytt til Langes (1889) artikkel «Studiet i Marken. Skildreriet. Erindringens kunst» og Munchs tekstar om utvikling av Livsfrisen (u.å).

Christian Fjeldbu

Kollapsikon - en A/R/Tografisk undersøkelse av kjuker

OsloMet storbyuniversitetet

Problemstilling eller formål: Hvordan kan kjuker utforskes som materiale i skapende prosesser i undervisning og gjennom eget kunstnerisk utviklingsarbeid? Jeg undersøker også kjuker som en allegori i kunstnerisk og filosofisk sammenheng, og som materiale og fenomen i et bærekraftig perspektiv.

Nøkkelord: Økosentrisk forming, naturmaterialer, kjuker

Abstrakt - Vitenskapelig poster

Uten at vi tenker over det, lever vi i et tett og livsviktig samliv med sopp - en av jordas eldste livsformer. Sopp bor i oss og rundt oss, overalt.

Som A/R/Tograf undersøker jeg sopp, nærmere bestemt kjuker, som materiale og fenomen. Kjuker er nedbrytere og bidrar til nytt liv og vekst. Inntil relativt nylig anså jeg kjuker som noe nærmest parasittisk og uønsket, noe de også kan være, men gjennom økt kunnskap kan jeg betrakte kjukene i et større, økosentrisk perspektiv. De siste 50 års forskning forteller oss at vi, mennesker, ikke er adskilt, eller på toppen av hierarkiet. Vi utgjør et økosystem i et mylder av andre økosystemer. Alt henger sammen med alt.

I dette pågående forskningsprosjektet undersøker jeg problemstillingen: Hvordan kan kjuker utforskes som materiale i skapende prosesser i undervisning og gjennom eget kunstnerisk utviklingsarbeid?

Kjukers materialeegenskaper og potensialer utforskes gjennom eget skapende arbeid og sammen med tredje års bachelorstudenter ved fordypningsemnet Forming, kunst og håndverk i barnehagen (BLH3150, 30 stp). Jeg undersøker også kjuker som en allegori i kunstnerisk og filosofisk sammenheng, og som materiale og fenomen i et bærekraftig perspektiv.

Nina Scott Frisch

Hvor er håndverket?

DMMH

Nøkkelord: Sosiokulturell teori, håndverk, barnehage,

Problemstilling: Hvordan kan barnehagebarns lek med tredimensjonale materialer forstås som håndverk?

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Å skape i materialer er en opplevelse som handler om begynnende mestring, materialfølelse og redskapsfølelse. Det er også kulturarv og barnekultur samt et dannelsesgrunnlag for framtidens livsnødvendige håndverkere. De er samfunnsborgere som skaper essensielle produkter for våre liv i dag. Håndverksferdigheter er også grunnlaget for oss alle til å reparere istedenfor å kaste og fremmer derfor bærekraft. I dette kapitlet / denne presentasjonen har jeg som mål å finne beskrivende tema for håndverk som barnekulturelt fenomen i barnehagen. Dette gjør jeg utfra et valgt sosiokulturelt perspektiv hvor det praktiske og handlende står sentralt (Vygotsky, 1978). Temaene som presenteres i presentasjonen forankrer jeg i Tragetons (1995a) bok Leik med materiale og Sennetts (2008) forståelse av håndverk i boken The craftsman

Metode:

Som analysemetode bruker jeg en tematisk analyse (Johannessen et. al., 2018) hvor bildematerialet inkluderes og er av stor betydning (jf. Carlsen, 2015). Materialet jeg bruker som datagrunnlag kjenner jeg godt. Som lærer i barnehagelærerutdanningen har jeg undervist i Tragetons teorier i 27 år, hvor lysbildeserien og boka har vært pensum. Mitt valg av Tragetons materiale og Richard Sennetts bok The craftsman er begynnelsen på utforskningen av problemstillingen basert på kjennskap til materialet og til bokens bidrag. Neste steg ble å finne tema i materialet som sammenfalt med Sennetts markører. Disse presenteres som funn og drøftes ut ifra Rammeplanens (2017) formuleringer.

Innholdet i presentasjonen blir publisert som fagfelleurdert bok-kapittel 21.10.2022 på Universitetsforlaget i boka: "Barnehagebarns kulturliv" ved redaktør Marit Holm Hopperstad.

Liv Mildrid Gjernes

Dialog med landskap

Høgskulen på Vestlandet, Campus Bergen

Problemstilling eller formål : Målsetting foruten bevisstgjøring knyttet til kommunikasjonen i relasjonelle arbeidsprosesser, har vært å bevisstgjøre lærerstudentene i hvordan form, i alle sammenhenger, først og fremst er kommunikasjon, enten det uttrykket man møter er intendert, eller om det er tilfeldig og skjødesløst slengt ut i et byrom eller et landskap. Naturens sårbarhet har sammen med økosofiske perspektiver blitt naturlige medarbeidere i studentenes undersøkende arbeidsprosesser, der også det å øve på analytisk tenking har vært et viktig didaktisk mål. I presentasjonen av dette arbeidet vil jeg vise eksempler på studentenes formsvar og på hva de i sine følgetekster uttrykker at de har erfart og lært.

Nøkkelord : Åpen forms metode, relasjonelle prosesser, dialog, forskning basert på skapende prosesser (Arts Based Research), økosofi, estetikk i praksis og teori

Abstrakt - Praksisfortelling

Form, farge og romlige (visuelle) ytringer vi møter i det offentlige rom og i vår felles natur, dreier seg på sine ulike måter, om kommunikasjon. Med utgangspunkt i den didaktiske teorien omkring Åpen forms metode, har vi under temaet Estetikk i praksis og teori arbeidet sammen med 27 masterstudenter i kunst og håndverk, fra Campus Bergen og Campus Stord, med oppgaven Formsvar til landskapet.

I Løvstakken, som er et av Bergens 7 fjell og på Rommetveit, på den grønne øya Stord, har studentene blitt utfordret til å lage et formsvar til et sted de selv har funnet fram til i landskapet, innenfor noen av Bergen kommune/Campus Stord-Rommetveit sine teiger. Studentens niste har vært stedsteori fra Anniken Greve og Christian Norberg-Schulz, foruten teori knyttet til skapende aktiviteter i relasjonelle settinger fra Illeris og andre. De har i forkant også gjort øvinger og møtt teori knyttet til sansbare og perseptuelle erfaringer slik Dewey begripeliggjør dem.

formaterte: Skrift: 11 pkt, Ikke Sperret etter / Knepet etter

Mette Gårdvik, Karin Stoll, Wenche Sørmo

Havet under Lupen

Problemstilling eller formål: Hvordan læring skjer i bevegelsen mellom kunst og håndverk og naturfag.
Nøkkelord: Dybdelæring, tverrfaglig, praktisk estetiske arbeidsmetoder, utforskende arbeid i naturfag, tegning i naturfag

Nord universitet

Abstrakt - Vitenskapelig poster

I et tverrfaglig samarbeid med kunst og håndverk og naturfag har fagansatte ved lærerutdanninga på Nord Universitet, campus Nesna, utviklet og gjennomført undervisningsprosjektet Havet under Lupen. Bakgrunnen for utvikling av undervisningsprosjektet tar utgangspunkt i fagfornyelsen, både overordnet del og fagdelene i kunst og håndverk og naturfag. Praktiske og kreative arbeidsformer vektlegges og skal undervises i alle fag. Undervisningsprosjektet ble gjennomført med studenter fra Master grunnskolelærerutdanning og elever ved mellomtrinnet i forbindelse med forskningsdagene 2022.

Ved bruk av utforskende og praktisk estetiske arbeidsmetoder får elevene bli kjent med plankton og mikroplast fra havet i nærmiljøet. Aktivitetene omhandlet dramatisering av næringskjeden, høste plankton og utforske det i mikroskopet. I det praktisk estetiske arbeidet fikk deltakerne en innføring i tegning med pastellkritt der de skal gjenskape organismen ved å tegne dens form og farge på A3 format.

Med utgangspunkt i elevenes kreative arbeid vil vi vise hvordan læring skjer i bevegelsen mellom fagene og hvor dybdelæring skjer ikke bare kognitivt men med hele sanseapparatet hvor også øye-hånd koordinasjonen spiller en viktig rolle.

Janne Heggvoll og Eva Lutnæs

Virkelighetsnære oppdrag - livet og samfunnet utenfor skolen som utgangspunkt for elevenes aktiviteter i faget kunst og håndverk

Høgskulen i Volda / OsloMet

Problemstilling eller formål: Hvordan kan virkelighetsnære oppdrag bidra til å koble faget og elevene på livet og samfunnet utenfor verkstedet?

Nøkkelord: Entreprenøriell didaktikk, virkelighetsnære oppdrag, grunnskolefaget Kunst og håndverk, samfunnsaktuelle problemstillinger, læreplananalyse

Abstrakt - Vitenskapelig poster

Høsten 2020 ble det innført en ny læreplan for den norske grunnskolen. Læreplanen i hvert fag innledes med en beskrivelse av fagets relevans for den enkelte elev, samfunn- og arbeidsliv. I beskrivelsen av relevansen ved grunnskolefaget Kunst og håndverk forpliktet lærerne til å etablere samarbeid med lokalt kultur- og næringsliv for å knytte elevenes skapende arbeid til aktuelle problemstillinger. Kravet om samarbeid spiller opp mot et sentralt prinsipp innen entreprenøriell didaktikk: det å koble elevenes aktiviteter til livet og samfunnet utenfor skolen.

Vi forfølger virkelighetsnære oppdrag som strategi for læring gjennom en analyse av de 41 kompetansemålene for grunnskolefaget Kunst og håndverk. Analysen følger de fire fasene i metoden systematisk tekstkondensering: helhetsinntrykk, meningsbærende enheter, kondensering og sammenfatning. Den kan leses i sin helhet i artikkelen «Virkelighetsnære oppdrag i Kunst og håndverk – en analyse av kompetansemålene i LK20», publisert i Techne serien våren 2022.

Det er spesielt fase fire, hvor virkelighetsnære oppdrag for ulike trinn skisseres, denne posteren presenterer. Med utgangspunkt i den entreprenørielle didaktikken søker vi å forstå hvordan hvert av de virkelighetsnære oppdragene kan bidra til å koble faget og elevene på livet og samfunnet utenfor verkstedet. Med støtte i visuelle virkemidler vil posteren synliggjøre mulighetene og konkretisere handlingsrommet i kompetansemålene for aktører i fagfeltet.

Hilde Hermansen

Kart som dekolonialiserende kunstuttrykk?

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen, Nord universitet

Problemstilling eller formål: Formålet med presentasjonen er å gi en forsmak på hvordan estetiske anslag, som to kunstkart, kan åpne for utforskning av og refleksjon rundt samiske tema og urfolksproblematikk i grunn- og lærerutdanning.

Nøkkelord: Samisk samtidskunst, identitet, dekolonialisering, demokrati, medborgerskap

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Vi tenker gjerne at kart er objektive gjengivelser av et geografisk område, noe vi kan orientere oss etter og forstå våre omgivelser gjennom. I presentasjonen av «Kart som dekolonialiserende kunstuttrykk?» problematiseres et annet aspekt, nemlig hvordan kart kan utgjøre en maktfaktor ved kolonisering av urfolks landområder. Gjennom teoretiske undersøkelser i bl.a. kartografi og narrativ verksanalyse av to verk, Sápmi av Hans Ragnar Mathisen og Govat leat biekká buorit/Vinden bærer bildene av Ragna Misvær Grønstad, belyses temaer om samisk identitet og dekolonialisme, sentrale tema i en rekke fag i LK20.

- Hvordan forholder de to kunstverkene seg til tiden de ble skapt i ?
- På hvilke måter belyser verkene temaer om samisk identitet og dekolonialisme?

Med et tidsspenn på omlag 45 år er dette interessante spørsmål til diskusjon, både for lærerstudenter og for større elever i grunnutdanningen.

«Kart som dekolonialiserende kunstuttrykk» er en videreutvikling av essayet «Kunst, kart og makt», publisert på KKS sin hjemmeside. Abstrakt og essay er utgangspunkt for en vitenskapelig artikkel og vil danne faglig grunnlag for utvikling av tverrfaglige undervisningsopplegg, både for lærerstudenter og elever i grunnskole og videregående skole. Sentralt i den didaktiske tenkningen rundt bruken av de to verkene, vil være estetisk opplevelse, estetiske virkemidler, utforskning og estetiske læringsprosesser, knyttet til utforskning av og refleksjon rundt samiske tema og urfolksproblematikk i grunn- og lærerutdanning.

Kilder

Harley, J. B. (2009). Maps, knowledge and power. I G. Henderson & M. Waterstorn (Red.). *Geographic Thought: A Praxis Perspective* (s.129-148). Routledge. <https://www.muthar-alomar.com/wp-content/uploads/2013/01/Geographic-Thought.pdf>

Hermansen, H. (2022). Kunst, kart og makt. <https://kunstkultursenteret.no/ressursbase/kunst-kart-og-makt/>

Lundström, J.-E. (2019, 9. januar). Names and places: The Cartographic Interventions of Hans Ragnar Mathiseb. *Afterall*, 44(1), 104-111. <https://doi.org/10.1086/utforskning-av-og-refleksjon-rundt-samiske-tema-og-urfolksproblematikk-i-grunn-og-lærerutdanning.695519>

Jon Hoem

“Hvis jeg var en maler...” – visuelle møter med kunstig intelligens

HVL

Problemstilling eller formål: Hvordan kan bruk av kunstig intelligens og algoritmer påvirke visuelle uttrykksformer og samarbeid mellom mennesker og maskiner? Hva skjer med betydningen av tradisjonelle, materialbaserte ferdigheter i møte med det som kan betegnes som kybernetisk materialitet?

Nøkkelord: kunstig intelligens, maskinlæring, billedskapning, materialitet

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Med utgangspunkt i egne forsøk med ulike digitale og analoge teknikker diskuterer artikkelen teknoestetiske uttrykk i lys av utviklingen av kunstig intelligens (KI): Hvordan kan bruk av kunstig intelligens og algoritmer påvirke visuelle uttrykksformer og samarbeid mellom mennesker og maskiner? Hva skjer med betydningen av tradisjonelle, materialbaserte ferdigheter i møte med det som kan betegnes som kybernetisk materialitet?

Estetiske praksiser er sammenvevd med tekniske hjelpemidler, fra industriell produksjon av materialer til verktøy og anvendelsen av disse gjennom utøverens kunnskaper. I et samspill med mennesker og verktøy kan maskinlæring og kunstig intelligens tilby bedre “råvarer” som kan anvendes i skapende arbeid (Norbye, 2020). Med Walter Benjamin kan en si at tingenes vesen “må hjelpes til språket ved at menneskene navngir dem” (Hjelmevik, 2018)). Billedskapning ved hjelp av skriftlig tekst og KI snur dette på hodet: der mekanisk reproduksjon kan sies å fremheve spørsmål omkring originalens autenticitet, stiller kybernetisk representasjon spørsmål ved selve opplevelsen og hva som er virkelig (Nichols, 1988). De overordnede rammene dette foregår innenfor kan karakteriseres som kybernetisk materialitet (Hoem, 2021 s. 331).

Spørsmålene utforskes gjennom en serie visualiseringer, skapt ved hjelp av tjenester som transformerer skriftlige uttrykk til visuelle representasjoner ved hjelp av kunstig intelligens. Jeg forsøker på denne måten å utvikle og støtte min egen praksis som illustratør, dels gjennom kreative møter, dels gjennom konflikt med de mulighetene som forskjellige KI-verktøy tilbyr. Konkrete eksempler på ulike grafiske uttrykk blir presentert og diskutert som en del av fremlegget.

Referanser

- Hjelmevik, E. (2018) Tingenes stemmer Om Walter Benjamins essay «Fortelleren». Norsk filosofisk tidsskrift, Vol.53, Utg.4 URI: <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2901-2018-04-04>
- Hoem, J. (2021) Digitale medier og materialitet. Skolerobot
- Hoem, J. og Schwebs, T. (2010) Tekst 2 null. Universitetsforlaget. URI: <https://tekst2null.infodesign.no/>
- Nichols, B. (1988) “The Work of Culture in the Age of Cybernetic Systems”. Screen, Volume 29, Issue 1, Winter 1988, Pages 22–47, URI: <https://doi.org/10.1093/screen/29.1.22>
- Norbye, O. (2020) “Kan kunstig intelligens fremme kreativitet?”
- URI: <https://forskersonen.no/kronikk-meninger/kan-kunstig-intelligens-fremme-kreativitet/16502514>

Henrik Holm

Elevens eksistensielle mot og frihetsfølelse. Et fremtidig perspektiv på Kunst- og håndverksfaget

OsloMet, Institutt for estetiske fag

Problemstilling eller formål: Hvordan kan kunst- og håndverksfaget bidra til at elever er tro mot det som sitrer i dem? Hvordan kan eksistensiell mot og frihetsfølelse møtes i kunst- og håndverksfaget?

Nøkkelord: Eksistens, frihet, kunstfag, filosofi, lærerutdanning i estetiske fag

Abstrakt - Vitenskapelig paper

For at livsmestring og modning skal finne sted hos den enkelte elev i skolen, er det grunnleggende at elevene kan erfare glede over «å være tro mot det som sitrer» (Andre Bjerke) i dem. Min tese er at en vellykket kunst og håndverksundervisning skjer når elevene får tid og rom til å følge det som sitrer i dem. De erfarer da at det er noe betydningsfullt som kommer dem i møte. En slik eksistensiell forståelse av kunst og håndverksfaget kan føre til at elevene får mot og kraft til å utvikle nye perspektiver på liv og samfunn. Å være kunstnerisk i det som sitrer, betyr å kjenne på frihetsfølelsen: Jeg får lov til å utvikle den jeg er i møtet med verden. En eksistensiell forankring av kunstfag i skolen kan gi elevene en kompetanse i å våge å tenke utenfor boksen og utfordre det politisk korrekte. Denne kompetansen øves opp gjennom kunstneriske prosesser der elevene kan oppdage frihetens potensial. Det teoretiske grunnlaget for mine tanker ligger i Heideggers filosofi, særlig i hans skrift *Sein und Zeit* (Væren og tid). Metodisk sett utvikler jeg en tankegang der jeg knytter teori, egne tanker sammen med utfordringer dagens lærerutdanninger i estetiske fag står overfor. Helt konkret trekker jeg her inn den nyopprettede 5-årige masterutdanningen i design, kunst og håndverk ved Oslomet, institutt for estetiske fag. Mitt mål er å utvikle perspektiver på fremtiden skole som reflekterer forholdet mellom eksistensiell modning, mot og frihet i kunst- og håndverksfaget.

Referanser:

Bjerke, A.: Samlede dikt, Oslo 2015.

Heidegger, M.: *Væren og tid*, Oslo 2007.

<https://www.oslomet.no/studier/tkd/5-arig-larerutdanning-design-kunst-og-handverk-trinn-1-13> (29.9.2022)

Rakel Elice Huglen

Teikne med tråd

Høgskulen på Vestlandet

Problemstilling eller formål: Formålet med denne praksisforteljinga er å gje eit innblikk i korleis eg forankrar mitt eige KU-arbeid til barnehagelærerutdanninga og praksisfeltet.

Nøkkelord: Materialmøter, barnehagelærerutdanninga, praksisfeltet

Abstrakt - Praksisfortelling

Våren 2022 besøkte eg småbarnsavdelinga i ein barnehage i Sogndal som ledd i ei hospiteringsordning for tilsette i undervisnings- og forskarstillingar ved Høgskulen på Vestlandet (HVL). Føremålet med ordninga er blant anna å gje moglegheit for refleksjon om korleis teori og praksis kan knytast tettare saman, og utvikle idear til forskings- og utviklingsarbeid saman med praksisfeltet (Høgskulen på Vestlandet, 2021). Eg er tilsett i ei kvalifiseringsstilling som førstelektor ved campus Sogndal.

Besøket i barnehagen heng også saman med mitt kunstnariske utviklingsarbeid (KU) der eg teiknar med tråd og nål på tekstil. Ein kan også kalle det broderi. Dette er ein langsam teknikk i motsetnad til dei ofte raske eller impulsive linjene og krusedullane som er inspirasjonen min - også kjent som rabbel. Gjennom foto og tekst fokuserer eg på eit opplegg med tråd som eg gjorde gjennom hospiteringa, kva som oppstod i møtet mellom dei yngste barna og materialet, samt korleis dette igjen har påverka KU-arbeidet mitt. Ein får også høyre litt om pedagogisk leiar ved den aktuelle avdelinga sine tankar kring barns materialmøter i barnehagen.

I denne praksisforteljinga gjev eg også eit innblikk frå ein undervisningssituasjon med studentar ved barnehagelærerutdanninga der dei utforska den same tråden i grupper utan andre hjelpemiddel enn seg sjølv og rommet.

Trine Kampmann-Jensen

Fullnes of Nothing. Ma, negativt rom og atmosfære

Høgskolen i Innlandet

Problemstilling eller formål: Utforskning av hvordan begrepene; negativt rom, ma og atmosfære i samhandling med praktisk arbeid med materialer kan synliggjøre the space in between, for barnehagelærerstudenter.

Nøkkelord: Ma, negativt rom, atmosfære

Abstrakt - Vitenskapelig paper

I mitt utvikling- og forskningsarbeid undersøker jeg the space in between; hvilke måter finnes for å tenke og handle med begrepene ma, negativt rom og atmosfære. Betydningen av mellomrommet er inspirert av eget kunstnerisk arbeid, hvor jeg jobber aktivt med begrepsparet positivt og negativt rom. I mine malerier er de abstraherte flatene som skjæres ut imellom figurative former med på å bringe det narrative aspektet til overflaten. Kunstneren må se det negative rommet, det må vies omsorg. Blir det glemt vil dette oppleves som overflødige flater (Sale & Betti 2008).

I det Japanske begrepet ma finnes også betydningen av mellomrommet. Ma er det negative romt, og referer til rommet som oppstår mellom to ting. Ma brukes filosofisk, det er tomhet, men det er ikke virkelig tomt; det er balansen mellom alt.

Jeg støtter meg også på den tyske filosofen Gernot Böhme og hans bruk av begrepet atmosfære, at atmosfære springer ut av det estetiske. Böhme oppfatter atmosfære som et mange-sanselig fenomen, hvor de ulike sansene aktiveres til en emosjonell kraft (Böhme 2013). Hvordan vi opplever det atmosfæriske tilhører den enkelte av oss, uten det sansende subjektet, er det ingen ting.

Negativt rom, ma og atmosfære er begreper som kan synliggjøre the space in between. Ved å anvende disse begrepene til å tenke og handle estetisk vil jeg i mitt arbeid med barnehagelærerstudenter, forsøke å øke deres oppmerksomhet på det som oppstår i mellomrommene. Jeg tror at det å gå i estetisk dialog med materialene åpner for erfaringer som setter oss i stand til å gi omsorg for the space in between hvor det finnes muligheter for en mange- sanselig opplevelse, en tomhet som ikke er tom; The Fullnes of nothing, Gjennom oppdagelser i praktisk arbeid med materialer er jeg nå i gang med å utvikle dette arbeidet sammen med studenter.

Monica Klungland og Anne-Mette Liene

Vi nøster sammen

Universitetet i Agder

Nøkkelord: barn, estetiske opplevelser, kollektive prosesser, lek med materialer

Abstrakt - Praksisfortelling

Praksisfortellingen handler om de praktiske oppleggene som er gjennomført sammen med barnehagebarn, studenter ved barnehagelærerutdanningen og konferansedeltakere på kunstfagkonferanser som en del av forskningsprosjektet Å nøste. Vi stiller i forskningsprosjektet spørsmål ved hvordan praktiske undervisningsmåter med tverrestetisk tilnærming kan utvikles ved å utforske rom, tid, bevegelse og materialer. Vi vil i presentasjonen fortelle om barnehagebarn og studenter lek med nøster i uterom. Vi vil også vise hvordan konferansedeltakere og nettverksmedlemmer innenfor fagfeltet har erfart å delta i de praktiske oppleggene.

Deltakerne vil under presentasjonen inviteres inn i en kollektiv utforskning av lek og bevegelser med store tekstilnøster i rommet. Vi ønsker å gi erfaringer med å måtte åpne seg opp for hverandre, prosessen og å skape rommet sammen.

Vi argumenterer gjennom forskningsprosjektet for at tverrfaglige, utforskende og kollektive undervisningsformer kan bidra til god utdanning i kunstfag.

Åse Kvalbein og Anne-Brit Soma Reienes

Kunstpedagogisk utviklingsarbeid: Læreboka Leire og keramikk i skolen, en håndbok for studenter og lærere.

NLA Høgskolen og Høgskolen Innlandet

Problemstilling eller formål: Formålet med presentasjonen er å vise de faglige vurderinger som ligger bak utviklingsarbeidet som har resultert i læreboka Leire og keramikk i skolen, en håndbok for studenter og lærere.

Nøkkelord: leire, keramikk, kunst og håndverk, lærebok

Abstrakt - Vitenskapelig poster

De siste føringene i skolefaget kunst og håndverk går i retning av mer praktisk verkstedarbeid. Leire og keramikk får også en tydeligere plass igjen. Arbeid med leire kan stimulere skapertrangen hos elever i ulike aldre. Med sine plastiske egenskaper åpner materialet rom for lek, nysgjerrighet, utprøving, fordykning og felles opplevelser.

Som kunstpedagoger og keramikere har vi savnet en håndbok i keramikk til bruk i undervisningssammenheng. Det er lenge siden det har blitt utgitt lærebøker som omhandler leire og keramisk arbeid i skolen her i Norge. Vårt mål har derfor vært å gjøre boka både spesifikk og vidtfavnende, oppdatert og samtidsrelevant.

Boka gir en innføring i praktisk verkstedarbeid og introduserer teoretisk kunnskap som et rammeverk å jobbe innenfor. Vi har hentet fram to nestorer, Finn Lynggaard og Arne Trageton, som vi setter inn i en samtidskontekst med nytt og kritisk blikk. Vi tar for oss skapende keramisk arbeid med barn og ungdom, der prosessbeskrivelser fungerer som støtte for utforskning av materialet.

Eksemplene på elevarbeider forteller om hva andre har gjort og hva som er mulig å få til.

Boka er en lærebok med keramikkfaglig gjennomgang av materiale og teknikk, samtidig som den plasserer leire og keramikk i kulturen. Samtidskeramikk og kulturelle referanser setter elevens arbeid i en større kontekst og viser et levende fagfelt i stadig utvikling.

Gunhild Lien

Hidden truth Immigrant Memoir

Høgskolen Innlandet

Problemstilling eller formål: Dette KU prosjektet som dreier seg om visuelle undersøkelser av immigrant erfaringen gjennom min bestefar Tor Knutson Lien amerikabilder fra 1911-1918-og kunstnerisk utforskningsarbeid knyttet til det skjulte fraværet i denne billedfortellingen av aspekter knyttet til miljø og sosial settinger-urfolk. Gjennom en kunstnerisk respons til dette billedmateriale er problemstillingen følgende: Hvordan utforske, gjennom kunstnerisk utviklingsarbeid, de skjulte referansene med utgangspunkt i et postminne materiale om norsk settler kolonialisme- Tor Knutsson Liens amerikafotografier fra 1911-1918.)

Nøkkelord: Kunstnerisk utviklingsarbeid, postminne-materiale, norsk settler kolonialisme, immigrant minner

Abstrakt - Praksisfortelling

Hidden truth- Immigrant Memoir er tittel på et KU-prosjekt som dreier seg om visuelle undersøkelser av immigrant erfaringen gjennom min bestefar Tor Knutson Lien amerikabilder fra 1911-1918-og kunstnerisk utforskningsarbeid knyttet til det skjulte fraværet i denne billedfortellingen av aspekter knyttet til miljø og sosial settinger-urfolk. For disse fotografiene, i samspill med minner og såkalt «post-minne»- materiale, har også et potensial til å bringe vanskelige historier til overflaten. De kan for eksempel bære med seg skjulte referanser til de fortrenkte og underkommunisere sidene av historien om norsk settler-kolonialisme i USA – historiene om dem som ble fratatt sitt land da norske innvandrere etablerte seg i Midtvesten. Gjennom en kunstnerisk respons til dette billedmateriale er problemstillingen følgende: Hvordan utforske, gjennom kunstnerisk utviklingsarbeid, de skjulte referansene med utgangspunkt i et postminne materiale om norsk settler kolonialisme- Tor Knutsson Liens amerikafotografier fra 1911-1918.) Foruten dette post minne materiale som empiri gav en forskningsreise og «artist residency» i Natural History Museum i Montana høsten 2022 muligheten til å utforske min bestefars innvandreropplevelse i Montana ytterligere. Gjennom en visuell respons på dette og det såkalte «etter-minne»-materialet, utviklet jeg en serie visuelle kunstverk. Gjennom prosjektet «Hidden truth» utforskes, former for minner i representasjoner kunstnerisk og konseptuelt. Rent metodisk er disse representasjonsformene «gjenbrukt» og satt sammen på nytt gjennom for eksempel anvendelse av eget arkivmateriale, fra natur historisk museums arkiv som, kart, sted, fauna og natur materialer fra flora. Prosjektet inkluderer også et samarbeid med Cheyenne kunstneren Bentley Spang som handler om å utvikle visuelle dialoger om problematikken rundt mangelen på representasjon av Urfolk i «settler»materialet. Siden feltet kritisk design også kan sees som en form for «artistic research» Malpass M.(2017), og dette representerer en designretning i form av mer kunst-nære, undersøkende diskursive og eksperimentelle tilnærminger, der hovedpoenger er å generere kritisk tenkning og utfordre, sosiale, kulturelle paradigmer-vil teoretiske referanser i forhold til prosjektet være fra dette området.

Eva Lutnæs

Fra forsker til klient for designstudenter – en manual/manifest blir til

OsloMet – TKD

Problemstilling eller formål: Formålet med praksisfortellingen er å vise et eksempel på hvordan vitenskapelige artikler kan gjøres tilgjengelige for et bredere publikum. Arbeidsformen kan være til inspirasjon for forskningsbasert undervisning i lærerutdanningene.

Nøkkelord: Forskningsbasert undervisning, design literacy, undervisningsressurs for 1.-4. trinn, internasjonalt blikk, klient for designstudenter.

Abstrakt - Praksisfortelling

Sommeren 2021 gikk jeg inn i rollen som klient for en gruppe designstudenter ved Hochschule Anhalt. Studentene var fra Tyrkia, Palestina, India og Colombia. Oppdraget de hadde fått var bidra med sin kompetanse som designere for å gjøre forskning om design literacy tilgjengelig for et bredere publikum. Studentene valgte å designe en manual/manifest som fortolker vitenskapelige artikler over i et grafisk format og til undervisningsressurser med lærere på barneskolen som målgruppe. Det var et fremmed terreng for studentene å se for seg hvordan designkompetanse kunne ta form allerede fra grunnskolenivå. Vi hadde mange nettbaserte møter gjennom sommeren preget av både nysgjerrighet og beundring av det norske skolefag Kunst og håndverk. Studentene ble svært engasjert i ideen om samfunnsansvar gjennom designprosjektene på grunnskolen og skrev seg selv inn i manualen/manifestet i rollen som fire designheltinner. Min erfaring fra å gå fra rollen som forsker og inn i rollen som klient for designstudenter fra tre kontingent er at det gjør deg sårbar. Blir du forstått? Opplevs forskningsprosjektene og ambisjonene relevante? Hva kan materialet bli til når det forlater forskningsartiklens format? I praksisfortellingen vil jeg dele fra studentenes 8 ukers designprosess og fra sluttresultatet. I etterkant sitter jeg igjen med økt arbeidslyst som forsker og tanker om at arbeidsformen til designstudentene kan være en vei inn til forskningsbasert undervisning også for våre studenter i lærerutdanningene.

Line Mastad

Utvikling av læreridentitet gjennom eksponering og bearbeiding av narrative samtidskunstverk

Universitetet i Agder. Institutt for pedagogikk

Problemstilling eller formål: Hvordan kan en estetisk læringsprosess knyttet til eksponering for og bearbeiding av et narrativt samtidskunstverk bidra til utvikling av læreridentiteten til grunnskolelærerstudenter?

Nøkkelord: læreridentitet, grunnskolelærerstudenters læring, estetiske læringsprosesser og samtidskunst, didaktikk i lærerutdanningen

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanningene slår fast at «Studenten må oppøve kreativitet, evne til å skape, samhandle, reflektere og kommunisere, ved hjelp av estetiske virkemidler og verktøy (Kunnskapsdepartementet, 2016 og 2017).

Utviklingsarbeidet er et seminararbeid der grunnskolelærerstudenter i sitt 5. studieår jobbet med temaet «dannelse av læreridentitet» gjennom en estetisk læringsprosess i pedagogikkfaget. Studentene blir eksponert for kunstverket Namyras Hus (Mastad, 2021), der temaet er asylsøkerbarn.

Problemstilling: Hvordan kan en estetisk læringsprosess knyttet til eksponering for og bearbeiding av et narrativt samtidskunstverk bidra til utvikling av læreridentiteten til grunnskolelærerstudenter?

Teori: Samtidskunsten innebærer en konseptualisering av kunsten der ideen er det bærende ved verket. De «store historiene» knyttet til religion og mytologi blir erstattet av andre «store historier» knyttet til samfunnsmessige forhold (Mathieson og Seligmann, 2004), slik som asylsøkerbarn som rømmer med familien. Studentene blir presentert for et femtrinnsverktøy for utvikling og analyse av narrativ samtidskunst (Mastad, 2011) I utviklingsprosjektet jobber jeg induktivt, og teori om utvikling av læreridentitet vil være med å belyse problemstillingen.

Metode: Grunnskolelærerstudentene blir presentert for to kunstverk, Namyras hus, og fortellingen om bakgrunnen til husene er en sentral del i den estetiske læringsprosessen. Studentene bygger i papp sitt «Namyras hus» i grupper. De lager beskrivelser av sine hus. Studentene blir bedt om å skrive et refleksjonsnotat over spørsmålet: Hvilke tanker knyttet til din læreridentitet kommer fram i prosessen med å bygge Namyras hus? Dataene er samlet inn i anonymt i Outlook Forms, og studentene er bedt om å gi samtykke til bruk i forskning.

Litteratur:

Illeris, H. (2012). *Aesthetic Learning Processes for the 21st Century: Epistemology, Didactics, Performance*. I: https://isfte.org/wpcontent/uploads/2015/07/JISTE_16.1_2012.pdf Kunnskapsdepartementet: Nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanning trinn 1-7, 2016, s. 10;

Nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanning trinn 5-10, 2016, s. 10,

Mastad, L (2011) *Bak Maska*. Høyskolen i Telemark.

Mathieson, F., & Seligmann, T. (2004). *Mødesteder: formidling af samtidskunst*. Samfundlitteratur.

Ingvild Aasheim Mykland og Anniken Randers-Pehrson

Utdanning mot profesjonsutvikling gjennom et «tredje rom»

USN, Notodden

Problemstilling eller formål: Problemstillingen for undersøkelsen er: Hvordan opplever lærere egen profesjons- og kompetanseutvikling og muligheter til fag- og skoleutvikling etter gjennomført utdanning. I dette tilfellet lærerspesialistutdanning der fokus har vært å utvikle og gjennomføre forskningsbaserte FoU- prosjekter tett knyttet til egen arbeidsplass gjennom alle emnene.

Nøkkelord: Profesjonsutvikling, FoU, "Third space", egen arbeidsplass, fag- og skoleutvikling.

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Utdanning mot profesjonsutvikling gjennom et «tredje rom»

I Læreplanen Kunnskapsløftet (LK20) tydeliggjøres det at skolen skal være et profesjonsfaglig fellesskap der lærere, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier, og vurderer og videreutvikler sin praksis. Universitet og lærerutdanningsinstitusjoner er viktige arenaer for å tilby utdanningstilbud som kan bidra til å realisere slike målsettinger. Utdanningen «Lærerspesialist i Kunst og håndverk» ved USN ble utviklet for å imøtekomme dette. Studiet ble igangsatt høsten 2018 som et utdanningsløp gjennom fire emner a 15 stp. på masternivå. En viktig bakgrunn for studiet var å introdusere og holde fokus på et undersøkelsesorientert tanke sett og har i høy grad vært fokusert på forskningsbasert tilnærming.

Utdanningstilbudet kan karakteriseres som et «third space»-utdanningstilbud, hvor samspill mellom det akademisk-teoretiske og deltagerens erfaringer og ekspertise veves sammen til å bli: "an arena that combines the features of the two" (Zeichner, 2010, p. 89). Gjennom alle fire emner utfordres studentene/lærerne til å utvikle og gjennomføre forskningsbaserte FoU-prosjekter tett knyttet til egen arbeidsplass.

I denne studien undersøker vi, og søker å forstå hvordan studentene selv opplever å ha deltatt i en slik form for utdanning, gjennom fokusgruppeintervju av to studentkull som har gjennomført hele studiet.

Problemstillingen for undersøkelsen er: Hvordan opplever lærere egen profesjons- og kompetanseutvikling og muligheter til fag- og skoleutvikling etter gjennomført utdanning.

I fremlegget på UHR-konferansen vil vi presentere preliminaire funn fra studien.

Jørund Føreland Pedersen

Totalideologi: instrumentalisering av kunst og håndverksutdanning

Universitetet i Agder

Problemstilling eller formål: I lys av at stadig flere land går over i varierende grader av totalitære ledelsesformer, representerer Nord-Korea om mulig det tydeligste eksempelet på et land der kunst har en overordnet statlig funksjon for formidling av både verdier og ideologi. Likevel, kunst og kunstundervisningen har også som intensjon å inneha en samlende, samfunnsbyggende, identitetsskapende nasjonal rolle. Hvordan ser vi praktisering av kunst og håndverk i grunnskolen i Norge i lys av denne typen gjennomføring? Hva skjer når statlig overordnet ideologi legger overordnede rammer for skaping i skolen, og er det noe vi ser tegn på i Norge i dag?

Nøkkelord: Instrumentalisering, ideologi, totalitarisme, flid

Abstrakt - Vitenskapelig poster

Ideologiens visuelle manifestering: Kunst og håndverksundervisning som statlig propagandaverktøy

Posteren(e) vil ta utgangspunkt i mitt kapittel «Sett utenfra – Kunst og den nordkoreanske grunnskolen» fra boken «Kunstens betydning? Utvidede perspektiver på kunst og barn og unge». Boken er en fagfellevurdert antologi skrevet av medlemmer i forskningsgruppen «Kunst og barn og unge» ved Fakultet for kunstfag, Universitetet i Agder. Kapitlet tar utgangspunkt i feltarbeid gjort i Nord-Korea, der besøk i kunst og håndverksundervisning i grunnskoler var en del av forskningsarbeidet. Posteren vil vise til konkrete undervisningssituasjoner, samt se på hvordan kunst og håndverksfaget illegges stor verdi av det statlige propagandaapparatet. Temaer som trekkes frem er det nordkoreanske synet på flid, nytte, og statens samlende ideologi i barns møte med kunstnerisk skaping. Omdreiningspunkt blir motsatsen til et syn på kunst og håndverk som i vesten gradvis har blitt ansett som et individbyggende fag.

Anne-Brit Soma Reienes

Embodied art som undervisningsmetode

HINN

Problemstilling eller formål: Hvordan kan Embodied Art som undervisningsmetode bidra til en ny materialdiskurs i barnehagen?

Nøkkelord: Keramisk leire, embodied art, samhandling

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Embodied art som undervisningsmetode

Keramisk leire er ikke mye i bruk i barnehagene i dag. I en pilotundersøkelse 2022 observert 95 barnehagelærer-studenter ved Høgskolen i Innlandet hvilke materialer som var tilgjengelige og i bruk i praksisbarnehagen. Foreløpige tall viser at tre av 95 studenter så keramisk leire i bruk. I løpet av tre-fire timer i et helt utdanningsforløp, skal studentene komme på innsiden av å erfare materialet leire. Hvordan kan slike rammer romme en ny materialdiskurs?

Laget du engler i snøen som barn? Sporene fra armer og bein i sving ut fra kroppen, dannet det fysiske avtrykket av en engel. Gjennom arbeidet med min master i barnekultur og kunstpedagogikk, utforsket jeg Embodied Art som undervisningsmetode. Embodied Art er definert som et kunstuttrykk der bevegelse, material og rom spiller en vesentlig rolle. Kunstverket har gjerne en performativ karakter og verket er en handling. Sporene etter kroppens samhandling med materialet, er verkets narrativ. Litt som snø-engelen. I masteroppgaven så jeg etter hvordan en lignende måte å erfare leire på, kunne gi barnehagelæreren en opplevelse som lå tett på barns skapende væremåte og dermed bidra til å legge til rette for leiremøter med barn. Den sensomotoriske utforskningen fikk form gjennom ulike øvelser, der en sekvens med leirelinjer på gulvet ble tatt videre og gjort om til en undervisningsmetode. Embodied Art som undervisningsmetode innebærer å arbeide litt utenfor vante rammer og formater. Den innebærer samskaping med søkelys på balansen mellom teknikk og prosess. Metoden har som mål å åpne for å komme i kontakt med et lekende og fornemmende lag i oss selv gjennom møtet med materialet, og øve på å være i dette mulighetsrommet. Metoden bygger på egne erfaringer og forskning, fra blant annet dagworkshops med barnehagelærere. Denne forskningsbaserte undervisningsformen er under stadig utvikling og i bruk ved barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen i Innlandet.

Åsta Rimstad

UTFORSKERTRANG ELLER UTFORSKERTVANG? - Kva er det studentar utforskar i sine skapande prosessar, og korleis går dei fram i sine utforskande prosessar?

Universitetet i Sørøst-Norge

Problemstilling eller formål: Ynskjer å undersøke korleis studentar går fram i sine undersøkjande prosessar, kva utforskinga består av og kva strategiar dei brukar i utforskingane.

Nøkkelord: Utforskande prosessar, multimodalitet, navigerande prinsipp

Abstrakt - Vitenskapelig paper

«Utforske» er det verbet som oftast vert brukt i den nye læreplanen. Min erfaring som lærar er at ikkje alle har denne utforskartrangen som planen legg til grunn. Det kan til tider verke som eg snarare driv med utforskertvang – der studentane vert tvinga til å gå inn i utforskande prosessar utan at dei nødvendigvis veit verken kva som ligg i det å utforske, kva dei skal utforske, eller korleis dei går fram for å vere utforskande. I dette paperframlegget vil eg ta for meg eit av emna i masterutdanninga i design, kunst og handverk der studentane skal forske på og gjennom eigne skapande prosessar. Studentanes eigne rapportar over undervisningsperioda er valt som kjeldegrunnlag. Dei skapande prosessane blir sett utifrå eit sosiosemiotisk, sosiokulturelt og multimodalt perspektiv. Eg ser at studentanes utforskingssprossar i stor grad handlar om å utforske idear og samanhengar mellom det materielle og det immaterielle. I materialutforskingane reflekterer studentane vel så mykje over samfunnsmessige forhold og tematikkar i kvardagen. Gjennom konkrete utforskingar i material, teknikkar, fargar, komposisjonar og former blir meiningar såleis gjort materielle, og med dette blir meiningane noko studentane kan kommentere, transformere og engasjere seg i. Utforskinga har såleis både semiotiske, konseptuelle og affektive kjenneteikn som samtidig går føre seg i dei skapande prosessane. Ulike meiningar og erfaringar frå tidlegare praksis ligg då som potensial for meining. Eg ser òg at sanseropplevingar (som er ein kombinasjon av sansing og erfaring) skapar eit bindeledd mellom det materielle og det immaterielle i desse utforskande prosessane.

Åsta Rimstad, Anniken Randers-Pehrson, Kari Carlsen

Utopier og realiteter i kunst og håndverksfaget – læreres beskrivelse av rammefaktorerens betydning for kunst og håndverksundervisningen

Universitetet i Sørøst-Norge

Problemstilling eller formål: Hva formidler lærerne om rammefaktorer for undervisning i kunst- og håndverk? Hvordan påvirkes læreres undervisning i kunst og håndverk av rammefaktorer?

Nøkkelord: Kunst og håndverksundervisning, rammefaktorer, læreres beskrivelser

Abstrakt - Vitenskapelig paper

I dette paperframlegget vil vi presentere en artikkel som er sendt til fagfelleevaluering. Artikkelen problematiserer avstanden mellom formuleringer og intensjoner i Fagfornyelsen, LK20, og de forutsetningene lærerne har for å gjennomføre undervisning i kunst og håndverksfaget. Ut fra sin egenart som læringsområde ivaretar faget sentrale intensjoner i Fagfornyelsen gjennom praktiske og estetiske læringsprosesser, og er helt sentralt blant annet i forhold til uttalte intensjoner om skaperglede og utforskertrang. Samtidig gir mange lærere uttrykk for at rammene disse intensjonene skal realiseres igjennom stadig blir trangere. Dette er bekymringsfullt, ikke minst når undervisningskompetansen blant lærere som underviser i kunst og håndverk ligger så lavt som rundt 50%. I denne artikkelen har vi fokus på lærernes beskrivelse av hvilke rammefaktorer de arbeider innenfor i kunst og håndverk, og hvilke konsekvenser disse rammefaktorene gir for undervisningen i faget. Lærernes synspunkter er samlet inn gjennom en spørreundersøkelse, og resultatene underbygger andre funn i nyere undersøkelser og viser tydelig at flere rammefaktorer for undervisningen i kunst og håndverk hindrer realisering av læreplanens intensjoner.

Elin Austbø Simonsen

Djupnelæring i kunst og handverk

UiS

Problemstilling eller formål: Korleis artikulere og operasjonaliserer lærarar djupnelæring i kunst og handverksfaget?

Nøkkelord: Djupnelæring, lærarar si forståing og operasjonalisering, verkstadarbeid

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Djupnelæring i kunst og handverk : eit mangetydig konsept for lærarar

Med læreplanverket Kunnskapsløftet (LK20) som premissleverandør, er lærarane i grunnopplæringa forplikta på å arbeide for elevane si djupnelæring. Hensikta med studia er å undersøkje korleis eit utval lærarar artikulere og operasjonaliserer djupnelæring i verkstadarbeid i kunst og handverksfaget på mellomtrinnet. Fokuset ligg på kjerneelementet handverksferdigheiter.

Artikkelen er del av ei PhD-studie som fokuserer på elevane si djupnelæring i kunst og handverksfaget, med eit særleg blikk på deira tileigning av handverksferdigheiter. Det empiriske grunnlaget består av intervju med tre lærarar og feltnotatar frå deltakande observasjon av og tre oppgåveperiodar, ulike i form og innhald, i kunst og handverkstimane deira på 5.trinn, våren -22. Datamaterialet er analysert med refleksiv tematisk analyse. Utgangspunktet for analysen er læreplanverket sin definisjon av djupnelæring og forståing av kjerneelementet handverksdugleikar, og identifisering av i fagleg innhald og fagleg utveksling i undervisningspraksisen. Det teoretiske rammeverket består av dei ulike perspektiva på djupnelæringsomgrepet som Ludgivsenutvalet kviler på, i tillegg til utvalde perspektiv frå sosiokulturell teori.

Diskusjonen eg ynskjer å ta opp dreier seg kring korleis djupnelæringsomgrepet kan opplevast diffus og at meningsinnhaldet kan tolkast ulikt. Viser lærarane endring i sin didaktiske praksis før og etter LK20? Er det eit gap mellom lærarane si oppfatning av eiga tilrettelegging for elevane si læring og det dei gjer i praksis? Diskusjonen kan også rette seg mot lærarane si rolle i elevane si læring.

Ingrid Skarprud

Vandrestav

HVL

Problemstilling eller formål: På kva måte kan ein formidle ulike perspektiv på en anna kultur gjennom barn sine opplevingar og møter med moderne kunstuttrykk? Vidare spør eg om dette resulterer i ei økt forståing for den kulturen?

Nøkkelord: Mangfald, samtidskunst, kunstformidling, samisk

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Dette prosjektet handlar om korleis ein kan arbeide for mangfald og gjensidig respekt i ein barnehagekvardag gjennom kollektive kunstprosjekt. Ved å nytte seg av kunstformidling vil barn kunne møte kunst som formidlar ulike perspektiv på korleis ein kan oppleve samfunnet og ulike sett å leve sitt liv.

Eg vil vise til korleis eg har nytta meg av samisk samtidskunst i kunstprosjekt i Bortigard Barnehage og korleis eg vidare har utvikla eit undervisningsopplegg i kunst- og handverksundervisninga på barnehagelærarutdanninga ved HVL. Med utgangspunkt i samiske samtidskunstnarar fekk barn og studentar innblikk i korleis den nomadiske befolkninga i Sápmi har mista sine områder til utbygging (Andresen, A., Evjen, B & Ryymin, T.). Her vart barn og studentar kjent med samisk politisk protestkunst frå 70 talet og fram til nå (Horsberg Hansen, 2014).

Eg skal fokusere særskilt på barn og studentar sitt arbeid med Outi Pieski sitt kunstverk Forewalkers Art il Biennial). Hennar kunstverk består av vandrestavar, som tar utgangspunkt i duodji (samisk handverk) og kulturelle tradisjonar i delar av den samiske befolkninga. Barn og studentar laga sine egne vandrestavar, og desse får betydning frå egne opplevingar, oppvekst og kulturarv. Barna i barnehagen tok i bruk stavane som ein del av deira leik og læring om den samiske befolkninga.

Eg knyt dette opp mot risiko. Eg har sjølv kjent på, og diskutert både i barnehage og på Høgskulen om frykta for å formidle ein kultur ein sjølv ikkje har tilknytning til. Ein må tørre å ta ein risiko ved å undervise i eit tema der ein kan trå feil (Gert Biesta). Ved å sjå på Paulo Freire kan ein undersøke om denne type undervisning kan vera ein samfunnsendrande pedagogikk, der ein legg til rette for ei større forståing av samanes verkelegheit.

Referansar

Andresen, A., Evjen, B. & Ryymin, T. (2021) Samenes historie fra 1751 til 2010. Cappelen Damm Akademisk Art il Biennalen. (2016) <https://artii.fi/artists/outi-pieski/>

Biesta, G. J.J. (2014). Utdanningens vidunderlige risiko. Fagbokforlaget Freire, P. (1999) De undertrykte pedagogikk. Gyldendal akademisk

Horsberg Hansen, H. (2014). Sámi Artist Group 1978-1983: A Story about Sámi Traditions in Transition. I

Gullickson, C. og Lorentzen, S, (red). Sámi Stories. Orkana Forlag

Horsberg Hansen, H. (2007). Fortellinger om samisk samtidskunst. Davvi girji forlag

formaterte: Skrift: 11 pkt, Norsk (nynorsk), Knepet etter 0,2 pkt.

Ingrid Skarprud og Jon Hoem

Sanke, samle og fortelle – representasjoner av sted og tid

HVL

Problemstilling eller formål: Hvordan skape opplevelsesmuligheter gjennom langsomme representasjonsformer knyttet til steder og forflytning, og sammenhenger som for barn gir spesiell mening?

Nøkkelord : sanke, samle, fortelle, fotografi, lydopptak

Abstrakt - Vitenskapelig poster

Fotografiet har utviklet seg fra lange eksponeringstider til korte tidsbilder. Å fange øyeblikket har blitt fotografiets kjennemerke: fotografiet som et spor etter ett øyeblikk – et bilde av det som ikke lenger er (Barthes, 2001). Lydopptak er fotografiets motsetning i den forstand at denne representasjonsformen ikke kan fryses i tid. Lydopptaket har egenskaper som resonnerer med den lange eksponeringstiden ved det tidlige fotografiet.

Med dette som utgangspunkt: Hvordan skape opplevelsesmuligheter gjennom langsomme representasjonsformer knyttet til steder og forflytning, og sammenhenger som for barn gir spesiell mening?

Spørsmålet belyses gjennom egen utforskning og undervisningspraksiser med innsamlede objekter, for å skape audiovisuelle uttrykk gjennom langsomme eksponeringer og lydopptak. Prosjektet tar barn gjennom tre faser: sanke gjennom forflytning (brikoløren) (Lévi-Strauss), samle (sette det som er sanket i sammenheng) og fortelle (utvalg og sammenstilling) (Bruner).

Med dette utvikles metoder for stedsbeskrivelse (topografi) – forhold mellom fysiske omgivelser og representasjoner med didaktisk overføringsverdi til barns forhold til å samle og fortelle. For barn skjer utforskning på det stedet de til enhver tid er, uavhengig om de er i forflytning fra A til B. Vi ønsker å legge til rette for at "livet som finner sted" (Norberg-Schulz, 1995 s. 83) tas på alvor og kommer til uttrykk gjennom en langsomme skapende prosesser.

Referanser

- Barthes, R. (2001) Det lyse rommet, Pax Forlag, Oslo. – La chambre claire: Note sur la photographie, Gallimard, Paris 1980 – Knut Stene Johansen (overs.): .
- Bruner, J. (1991). The Narrative Construction of Reality. *Critical Inquiry*, 18:1, 1-21. https://www.sas.upenn.edu/~cavitch/pdf-library/Bruner_Narrative.pdf
- Lévi-Strauss, C. (1962) *The Savage Mind (La Pensée Sauvage)*, Oxford Univ. Press
- Norberg-Schulz, C. (1995) *Stedskunst*. Gyldendal URI: <https://www.nb.no/nbsok/nb/e654a38bcd8cabe637dbbffa2893425f?lang=no#83>

Torunn Smith

Betydning av utvikling av visuell kompetanse på allmennfaglig studiespesialiserende linje som et verktøy for studier og yrkesliv. FORTID, NÅTID og FRAMTID

USN

Problemstilling: Fagområdet Kunst, design og arkitektur har vanskelige vilkår på allmennfaglig studiespesialiserende linje (SSP). Formål: Presentere og dokumentere betydningen av bedre mulighet for utvikling av visuell kompetanse på SSP-linje, og fagdidaktikkens betydning og dermed viktigheten av faglæreres kompetanse for resultatet av undervisningen

Nøkkelord Kunst, design og arkitektur (KDA). Studiespesialiserende, allmennfaglig linje

Abstrakt - Vitenskapelig poster

POSTER - FORTID Øverst: Portrett av den framsynte rektoren som muliggjorde visuell kunstfagsundervisningen på forsøkslinje med realfag på Valler videregående skole (1970), slik Nissen og Fagerborg (Oslo) allerede tilbød på språklinjen. Nedenfor vises kunstfagundervisningen på Valler på 80-tallet gjennom tegneserieruter av Lars Fiske. Et diagram synliggjør hvordan visuell kompetanse har hatt betydning for andre tidligere elever i et mangfold av studier og yrker på tvers av fagområder. Betydningen blir tydeliggjort når opplysningene i diagrammet sammenlignes med statistikk fra spørreundersøkelsen som presenteres i Nåtids- Posteren.

POSTER – NÅTID Med innføringen av studiespesialiserende (SSP) linje ble allmennfagene delt i to fordypninger, henholdsvis Realfag og Samfunnsfag (inkludert økonomi og språkfag). Det visuelle kunstfagsområdet KDA, ble ikke innlemmet i noen av fordypningene i 2. og 3. klasse eller i fellesfagene i den nye strukturen. Faller mellom to stoler. Problemstillingen tenkes visualisert. Noe data og statistikk fra spørreundersøkelsen (2018) viser betydningen av bedre mulighet for visuell kunstfagsundervisning på allmennfaglig SSP- linje. Både for skoletiden og sett i et lengre perspektiv.

POSTER – FRAMTID Vil vise modell av den type fagdidaktikk som har ført til resultatene i spørreundersøkelsen. Her synliggjøres verdien av utvikling av visuell kompetanse på allmennfaglig SSP- linje som et verktøy for studier og yrkesliv vises.

Arnhild Liene Stenersen og Ingvild Digranes

Praksisrelevans i GLU i Kunst og håndverk (PiGLU KH)

Høgskulen på Vestlandet

Problemstilling eller formål: Hvordan svarer faget Kunst og håndverk i GLU ved HVL på kravet om praksisnær og praksisrelevant utdanning?

Nøkkelord: Utdanningskvalitet, praksisrelevans, grunnskolelærerutdanning

Abstrakt - Vitenskapelig paper

PiGLU KH søker å klargjøre i hvilken grad Kunst og håndverk i GLU har klart å leve opp til kravet om praksisnært og praksisrelevant innhold. Målet er å utvikle en mer helhetlig forståelse for forkunnskaper, erfaringer og forventninger som studentene kommer med når de starter på kunst og håndverk ved grunnskolelærerutdanningen, og om kunnskaper de kommer ut med er relevant inn i egen yrkespraksis. PiGLU KH vil undersøke ulike aspekter ved Kunst og håndverk i lærerutdanning og skolepraksis. Den overordnede problemstillingen for prosjektet er: Hvordan svarer faget Kunst og håndverk i GLU ved HVL på kravet om praksisnær og praksisrelevant utdanning?

Prosjektet vil hente inn informasjon om:

Forkunnskaper og erfaringer studentene tar med seg inn i faget i GLU-utdanningen og bakgrunn for fagvalg

Refleksjoner de gjør seg om innhold og egenutvikling gjennom utdanningen, og innholdet og organiseringen i emnene og praksis

Egen fagpraksis i læreryrket etter endt utdanning og på hvilken måte GLU fungerte kvalifiserende for denne

Datamaterialet skal samles inn over tid. Studentene vil svare på spørreskjema første, tredje og femte år i utdanningen. De vil også bli spurt om å fylle ut et spørreskjema 2 år ut i egen yrkespraksis med faget. I tillegg til spørreskjema vil det bli foretatt dybdeintervju med utvalgte studenter og alumni. Målet er at gradvis, gjennom flere år, skal alle kunst- og håndverksstudentene delta i forskningsprosjektet, en eller flere ganger. Prosjektet har oppstart høsten 2022, og paperet vil sette søkelys på tendenser så langt i det innsamlede materialet.

Sondre Storeggen

Programmering i Kunst og håndverk

USN, institutt for estetiske fag, campus Notodden

Problemstilling eller formål: Hvordan legitimerer et utvalg relevante aktører programmering i skolen?

Nøkkelord: Programmering, digital kompetanse, kreativitet

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Skaperverksteder og skaperorientert læring gir muligheter til ny praksis på norske skoler. Skaperverkstedene er arenaer som tar nye verktøy og teknologi inn i skolene og gjør dem tilgjengelige for lærere og elever. Med fagfornyelsen har vi fått nye retningslinjer for undervisningen, programmering er blitt en del av Kunst og håndverksfaget og programmering beskrives som en del av den digitale kompetansen i faget.

Problemstillingen som ligger til grunn for presentasjonen er; hvordan legitimerer et utvalg relevante aktører programmering i skolen? En litteratur- gjennomgang er utført for å vise hva som er gjort av forskning på programmering i skolen generelt, og Kunst og håndverk spesielt. I tillegg er det gjort intervjuer i 2018 og 2022 med et utvalg lærere og nøkkelaktører i skole-Norge, samt representanter fra et utvalg skaperverksteder på norske skoler. Intervjuene brukes for å belyse hvordan programmering ble forstått før fagfornyelsen og indikere hvordan programmeringens plass i skaperverkstedene og i faget Kunst og håndverk er i dag.

Teori om dannelse, kreativitet og digital kompetanse, samt en redegjørelse av hvordan digital kompetanse har blitt beskrevet i offentlige dokumenter fra Kvalitetsutvalgets rapport fra 2003 frem til fagfornyelsen blir brukt for å belyse problemstillingen og hvordan de relevante aktørene snakker om og forstår programmering. Skaperverkstedene og den skaperorientert læringen som foregår der fører med seg både muligheter og utfordringer. Mulighetene ligger blant annet i hvordan programmering blir konkretisert.

Utfordringer man møter på kan være kompetansen til lærerne og hvordan skapende prosesser med materialer skal forstås i møte med programmering.

Kari Saasen Strand og Laila Belinda Fauske

Transdisiplinær læring i design, kunst og håndverk

OsloMet

Problemstilling: På bakgrunn av en summativ innholdsanalyse: i hvilken grad tilrettelegger rammeplanen for lærerutdanning i praktiske og estetiske fag for transdisiplinær læring.

Formål: Initiere drøfting om lærerutdanningens potensial for å fremme et transdisiplinært tankesett gjennom kreative og problemløsende prosesser.

Nøkkelord: transdisiplinær læring, lærerutdanning, design, kunst og håndverk, fremtidens problemstillinger

Abstrakt - Vitenskapelig poster

Etter fagfornyelsen skal norsk skole bygge opp under elevenes kompetanser for å løse fremtidens utfordringer, blant annet ved å vektlegge kreativitet og problemløsning i undervisningen, jamfør NOU 2015:8. Dette stiller krav til lærernes kompetanse og derav lærerutdanningen, også innen design, kunst og håndverk. Ifølge McGregor (2017) bør høyere utdanning motivere studenter til å utfordre etablerte sannheter og søke løsninger på framtidige problemstillinger. Transdisiplinær pedagogikk bygger på dette tankesettet og relaterer seg til 21st Century Skills. Gjennom en summativ innholdsanalyse vil posterpresentasjonen kartlegge i hvilken grad rammeplanen for lærerutdanning i praktiske og estetiske fag åpner for transdisiplinær tilnærming til læring (Kunnskapsdepartementet, 2020). Kartlegginga bygger på McGregors trestegs transdisiplinære læringscyklus (2017, s. 10). Med ståsted i fagområdet design, kunst og håndverk vil posterpresentasjonen initiere drøfting om lærerutdanningens potensial for å fremme et transdisiplinært tankesett, dvs. gjennom kreative og problemløsende prosesser kunne møte dikotomier og dilemmaer uten spesifikke svar.

Lovise Søyland og Karete Roksvåg

Materialbaserte og kunstneriske utforskinger og uttrykk gjennom stop-motion animasjon

Universitetet i Sørøst-Norge

Problemstilling eller formål: Forskningsspørsmålet som undersøkes er: Hva skjer når vi åpner for materialbaserte og kunstneriske utforskinger gjennom animasjonsprosesser?

Nøkkelord: Digital praksis, stop-motion animasjon, kunstnerisk utforskning, forming, kunst og håndverk, kroppslig læring.

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Presentasjonen tar utgangspunkt i et utdanningsfaglig animasjonsprosjekt med studenter i barnehagelærerutdanningen ved USN. I prosjektet undersøkes en utforskende digital praksis som involverer materialbasert stop-motion animasjon. Både rammeplan for barnehagen fra 2017 og Kunnskapsløftet fra 2020 legger klare føringer for at barn og elever skal arbeide utforskende, kreativt og skapende med og gjennom digitale teknologier. Det er behov for å utvikle og drøfte hvordan slike praksiser bør utformes og være. I presentasjonen diskuteres koblinger mellom materialer og digitale teknologier i skapende arbeid med animasjon, og en utforskende praksis som tar barns og elevers kroppslige læring på alvor. Forskningsspørsmålet som undersøkes er: Hva skjer når vi åpner for materialbaserte og kunstneriske utforskinger gjennom stop-motion animasjon? Kunnskapen som skrives fram utvikles gjennom en arts-based research metodologi. Det empiriske materialet tar utgangspunkt i et tre dagers undervisnings animasjonsprosjekt. Undervisningen ble gjennomført på nett grunnet Covid. Det teoretiske rammeverket knytter seg til embodied kognisjon som tar utgangspunkt i hvordan handingsbasert kunnskap dannes i samspill mellom mennesker og omgivelsene. Kroppslige erfaringer med materialer knyttes til dybdelæring. Utvalgte studenters animasjonsprosesser drøftes gjennom følgende kategorier: (1) Å utforske materialenes egenskaper og transformasjonsmuligheter gjennom animasjon; (2) Material-digitale praksiser: Utforske og skape gjennom kunstneriske uttrykksformer; (3) «Slow knowledge», sansepersepsjon og digital teknologi; (4) Hands on animasjonsprosesser – å tenke med hendene i materialene for å begripe gjennom den digitale skjermen.

Tone Takle

Bærekraftig praksis i tekstilverkstedet -utprøvinger og erfaringer så langt

Universitetet i Agder

Problemstilling eller formål: Hvordan kan vi som utdanningsinstitusjon legge til rette for at våre studenter får mulighet til å arbeide med bærekraftige materialer og teknikker i UiA sine verksteder?

Nøkkelord: Bærekraft, undervisning, plantefarging, villsau, økologi

Abstrakt - Praksisfortelling

Da det våren 2022 ble utlyst strategiske prosjektmidler til prosjekter med fokus på bærekraft ved Fakultet for Kunstfag på UiA, var vi en gruppe lærere fra visuelle kunstfag som allerede var opptatt av dette temaet. - Så vi søkte, og var så heldige å få tildelt midler. Gruppen består av lærere som blant annet underviser i bruk av materialer som tre, leire og tekstil, men også i designprosesser og dekonstruksjon av ulike materialer innenfor våre lærerutdanninger og i bachelorstudiet Visuell kunst og formidling.

Vi har gjort praktiske utprøvinger i verkstedene både sammen og hver for oss i dette prosjektet. Vi har blant annet laget eget blekk, farget tre, stoffer og garn med plantefarger. Vi har også invitert gjesteforelesere som har inspirert både lærere og studenter.

Førsteårs-studentene på studiet Visuell kunst og formidling har plantefarget brodergarn som de så har anvendt i broderier i tekstilverkstedet. Andre-års studentene har vært på besøk hos Bragdøya Kystlag og lært om hvordan villsauene på øya holder kulturlandskapet åpent med sin beiting, i tillegg til å være en ressurs i form av kjøtt, skinn og ull. Ulla fra villsau egner seg dårlig i garnfabrikkenes spinnemaskiner, og mye av den brennes eller graves ned fordi bøndene får veldig dårlig betalt for den. Det er synd, for behandlet rett er denne ulla en fantastisk ressurs. Den kunnskapsrike formidleren Annemor Sundbø fortalte studentene om alt villsau-ull har blitt brukt til i tidligere tider, og viste dem hvordan ulla sorteres og vaskes, og ga dem en første innføring i det å spinne på håndtein.

Vi fikk ta med noen sekker med ull tilbake til UiA. Deretter var utfordringen til studentene å lage bruksformer eller kunstuttrykk med det fantastiske materialet villsau-ulla er. Det vil jeg fortelle mer om i min praksisfortelling.

Lissi Wiingard Thrane og Bolette Kremmer Hansen

Designprocesser i håndværk og designfaget i Danmark.

Københavns Professionshøjskole

Problemstilling eller formål: Udvikling af håndværk og design-faget på den danske læreruddannelse

Nøkkelord: Designproces, kreativitet, mestring

Abstrakt - Praksisfortelling

I Danmark er der i faget håndværk og design et fornyet fokus på at arbejde med designprocesser. Studerende i faget på læreruddannelsen gennemarbejder ca 15 forskellige designprojekter, hvor fokus kan have forskellig vægtning af områder som håndværk, design, innovation, bæredygtighed m.v. På trods af det processuelle arbejde, er der stadig stærkt fokus på fremstilling af produkter og 'at gøre håndværk' på rigtige måder. I vores praksis arbejder vi med at udvikle mere eksperimentelle arbejdsformer, hvor de studerende trænes i at være undersøgende og nysgerrige – som en vej til at lære om materialer, håndværk & processer. I oplægget vil vi skitsere disse forløb, og reflektere over hvilke indholdsområder og didaktiske greb vi har fundet særligt brugbare i arbejdet med at styrke de studerendes mestringsoplevelse, kreativitet og didaktiske fantasi.

Beate Vigeland og Jeanette Dybvik

Flaks eller uflaks

OsloMet

Problemstilling eller formål: Hva slags refleksjoner gjør studenter i dag og hvilke muligheter som ligger i fremtiden i vår lærerutdanning?

Nøkkelord: Lærerutdanning, håndverk, teknologi, lek og demokrati

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Vitenskapelig undersøkelse. Grunnskolelærer studenter, 30 studiepoeng, 5 semester, i Kunst og håndverks refleksjoner rundt undervisning i fortid, nåtid og fremtid.

Dette er et underveis prosjekt. Problemstilling: Hva slags refleksjoner gjør studenter i dag og hvilke muligheter som ligger i fremtiden i vår lærerutdanning?

Vitenskapelig undersøkelse av praksis

Presentasjonen tar utgangspunkt i skriftlige refleksjoner hvor svar fra 12 Kunst og håndverksstudenter er fokusområde.

Vi vil undersøke hvilke refleksjoner studentene gjør i forhold til fortid, nåtid og fremtidig undervisning i kunst og håndverk. Videre vil vi drøfte disse refleksjonene opp mot Michael J. Sandel og Richard Sennett. Noen av spørsmålene vi vil stille studentene vil reflektere rundt påfølgende problem områder;

- Elever kan ikke velge sin egen lærer. På hvilken måte påvirker det utdanningen til den enkelte elev i Kunst og håndverksfaget i dag? Er det flaks eller uflaks?
- Er det forskjell på bygd og by, bydel og fritt skolevalg?
- Vi bør ta utgangspunkt i at nesten alle kan bli gode håndverkere i dag. Så hvis denne påstanden er riktig, var vi bedre håndverkere før i tiden? Og hva med lærere?
- Er det slik at datateknologi frarøver barn i å eksperimentere med naturlige materialer gjennom lek. Hva gjør dette med håndverk?

Teori

Michael J. Sandel: «The tyranny of Merit» (2020). Han stiller spørsmål om dagens demokrati står for fall. Hvordan vil det påvirke det samfunnet vi lever i? Han tar opp teknokrati og meritokrati, og hvordan det har påvirket samfunnet.

Richard Sennett: «The craftsman» (2008). Sennett tar opp evnen til lek gjennom dialoger mellom materialer og håndverk. Læring setter seg i kroppen, erfaringer med materialer gjennom lek er viktig for barns utvikling og læring.

Metode: Spørreundersøkelse hvor vi drøfter svarene til studentene opp mot teoretikerne.

Ann-Hege Lorvik Waterhouse og Trude Iversen

Materielle (ut)forskinger i strandsonen. En undersøkelse av barns spor og handlinger i utforskning av tekstile invitasjoner.

OsloMet / USN

Problemstilling eller formål: Hva oppstår av materielle spor og handlinger når barn (og personalet) utforsker materialer arrangert som invitasjoner på en strand i randsonen mellom hav og skog?

Nøkkelord: a-r-t-ografi, spor, materialer, observasjon, kollektive skapingsprosesser

Abstrakt - Vitenskapelig paper

Forskningsprosjektet er en pågående a-r-tografisk (Irwin & Springgay, 2008) studie av hva som oppstår av spor og handlinger når barn og personalet fra en storbarnsavdeling intra-agerer (Barad, 2007) med tekstile materialer, arrangert som 3 invitasjoner, og stedlige fenomener og materialer på en strand. I forlengelsen av dette ut-vikler vi sporenes potensialer i egne undersøkende og skapende prosesser.

Prosjektet kan defineres som en kollektivt samskapende (ut)forskningsprosess som involverer barnehagebarn, personalet, materialer, sted, stedlige fenomener og forskere i en forskningsøkologi med menneskelige og ikke-menneskelige aktører (Haraway, 2016).

Våre metodiske grep som a-r-tografer er å skape materielle invitasjoner, observere, fotografere spor og materielle uttrykk, og skape materielle gjensvar til spor og handlinger fra barns (og personalets) utforskinger. Forskerblikk og kropp orienteres mot materialene, sporene, og de stedlige innvevinger som kommer til syne. Vi utforsker også observasjon som metode ved å observere tett på spor gjennom fotografering, i avstandsobservasjoner og i egne materialutforskinger.

Gjennom dette forskningsprosjektet undersøker vi også de materielle hendelsene i lys av teorier fundert i prosessfilosofi (Deleuze 2017; Deleuze & Guattari, 1987) og feministiske posthumane perspektiver (Barad, 2007; Haraway, 2016). Et formingsfaglig og økofilosofisk fundament ligger til grunn for prosjektet i korrespondanse med materialer, sted og kroppers bevegelser infiltrert i skapende (ut)forskningsprosesser. Koblinger til sted blir også koblinger til tid, og muliggjør økologiske forbindelser mellom fortid, nåtid og fremtid.

Referanser

- Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press.
- Deleuze, G. (2017 [1969]). *Meningens logik*. Klim
- Deleuze, G. & Guattari, F. (1987 [1968]). *A Thousand Plateaus*. London: Athlone Press
- Haraway, D. (2016). *Staying with the Trouble. Making Kind in the Chthuleucene*. Duke University Press.
- Irwin, R. & Springgay, S. (2008). *A/r/tography as practice-based research*. I Springgay, Irwin, Leggo & Gouzouasis (Eds.) *Being with A/r/tography*. SensePublishers.

ARTIKLER TIL FORMAKADEMISK

Gårdvik, Stoll, Sørmo, Hoffmann og Rosø

Living in the Landscape 2021

- Kunstbasert arktisk økokultur i et online samarbeidsprosjekt

Mette Gårdvik

Førstelektor i fagdidaktikk kunst og håndverk

Nord universitet

mette.gardvik@nord.no

Karin Stoll

Førstelektor i naturfagdidaktikk

Nord universitet

karin.stoll@nord.no

Wenche Sørmo

Førsteamanuensis i naturfag (cand.scient.)

Nord universitet

wenche.sormo@nord.no

Gary David Hoffman

Dosent i musikk

Nord universitet

gary.hoffman@nord.no

Anne Mette Bjørnvik Rosø

Universitetslektor i pedagogikk

Nord universitet

anne.m.roso@nord.no

SAMMENDRAG

Målet med det arktiske samarbeidsprosjektet 'Living in the landscape' (LiLa) er å samle studenter og forskere fra ulike fagområder for å utvikle estetiske læreprosesser gjennom kultur-sensitiv og bærekraftig forskning på sosiokulturelle landskap i den europeisk-arktiske regionen. Covid 19 medførte at prosjektet i stedet for et fysisk møte i et felles landskap ble endret til en Online Spring School. Deltakerne produserte kunstneriske uttrykk som ble presentert i en online utstilling, i tillegg til visuelle essay. Med utgangspunkt i forfatterens fem essay med fokus på lokale tradisjoner med ull, starr og dun vil vi vise hvordan en felles forståelse for landskapets mangefasetterte betydning kunne utvikle seg i et online fellesskap på tvers av fagområder og kulturelle forskjeller. Våre norske bidrag eksemplifiserer hvordan det er mulig å formidle kunnskap om tradisjoner, kultur og identitet i et digitalt kulturfellesskap.

Nøkkelord:

Landskap, northern knowledge, posthumanisme, nymaterialisme, økokultur (ecoculture), digitale rom

Hoem og Eide

Utvidet virkelighet i bøker for barn
«Augmented Reality» og analoge bøker

Jon Hoem

Førsteamanuensis
Høgskulen på Vestlandet
Jon.Hoem@hvl.no

Gro Eide

Høgskolelektor
Høgskulen på Vestlandet
Gro.Merete.Eide@hvl.no

SAMMENDRAG

I denne artikkelen ser vi på bruk av utvidet virkelighet («Augmented Reality»/AR) i samspill med analoge bøker. Disse bøkene er produsert av barnehagelærerstudenter med målgruppe barn 2-5 år. Gjennom estetiske læringsprosesser skaper studenter og barn bøker i skjæringspunktet mellom digitale teknologier og fysiske materialer. Analyse og diskusjon tar for seg eksempler på studentenes analoge bøker der de benytter seg av AR, de skapende prosessene og studentenes erfaringer med analoge og digitale teknikker

Nøkkelord:

utvidet virkelighet, AR, barn, estetiske læringsprosesser, bildebøker

Haakonsen

Programmering i kunst og håndverk 2018 – 2022

Utviklingen av pseudokodemodellen

Peter Haakonsen

Universitetslektor

Institutt for estetiske fag

Fakultet for teknologi, kunst og design

OsloMet – storbyuniversitetet

peterh@oslomet.no

SAMMENDRAG

Helt siden det tidlig i 2018 ble kjent at programmering skulle bli en del av kunst og håndverk i kommende læreplaner, startet jeg å holde korte kurs i programmering for faglærerstudenter i design, kunst og håndverk. Hensikten var først å gi studentene et innblikk i hva slags muligheter som lå i programmering i kunst og håndverk, og forhåpentligvis bidra til at enkelte av studentene ville orientere seg videre i temaet på egenhånd. Utviklingen av denne undervisningen har gradvis utviklet seg fra år til år, i en vekselvirkning sammen med andre relevante prosjekter. Gjennom designbasert forskning med mål om å utvikle og forbedre egen praksis, ser denne artikkelen på fem års undervisning i programmering med hovedfokus på Scratch. En erfaring er at det er viktigere at studenter (og elever) får komme fort i gang med å utforske programmeringens muligheter og begrensninger, enn at de skal få veldig mye opplæring i forkant av en økt. Et annet biprodukt eller resultat av disse erfaringene er at strukturen på undervisningen settes opp som en egen kode, som har fått navnet pseudokodemodellen.

Nøkkelord:

Programmering, LK20, Scratch, DBR, kunst og håndverk

Jamouchi

Shibori her og nå -

Et kunstprosjekt med naturmaterialer i skolen

Samira Jamouchi

Førstelektor i kunst og håndverk

Høgskole i Østfold

Samira.jamouchi@hiof.no

SAMMENDRAG

I denne teksten tar jeg utgangspunkt i et skoleprosjekt med den eldgamle japansk innfargingsteknikken shibori. Prosjektet er motivert av en kritikk av den antropocen perioden vi lever i. Spørsmålet som drøftes er i hvilken grad et slikt kunstprosjekt med naturmaterialer kan bidra til økt bevissthet om menneskeskapt miljøproblemer. Jeg betrakter ikke verden utenfra eller som noe i stagnasjon, men snarere som en verden i bevegelse og der jeg anser dens tilblivelse som vårt ansvar. Naturmaterialer anses ikke bare som ressurser underordnet menneskes behov, men de inngår i et sårbart samspill mellom de som bebor verden. Vi mennesker har ansvar for hvordan verden utvikler seg, og en slik bevissthet kan etableres hos kommende generasjoner.

Nøkkelord:

Shibori, kunst- og handverksformidling, bærekraft og posthumane perspektiver

Klungland

Romtidmaterialisering og subjektivering

Kunst- og håndverksdidaktikk under posthumane betingelser.

Monica Klungland

Førsteamanuensis (PhD)

Universitetet i Agder

monica.klungland@uia.no

SAMMENDRAG

Skole og utdanning er gjennom en markedsliberal utdanningspolitikk fanget under det som kan defineres som posthumane, historiske betingelser. Dette har ført til en rasjonell pedagogikk som utfordrer det humane i utdanning og bringer med seg en risiko for at både elev- og lærerrollen føres mot individualisme. Individualismen kan utfordres gjennom å tone ned oppmerksomheten på tilegnelse av definerte kompetanser og på produksjon av originale og personlig objekter. Vi kan i stedet løfte frem hvordan rom, tid og bevegelse både er fagets virkemidler og samtidig noe som blir til i fagets skapende praksis. Ved å være oppmerksomt til stede i skapende praksis med materialer, som foregår her og nå, kan elevene få utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang. De kan i dialog med en materiell og sosial verden få oppleve å eksistere som subjekt og få erfaring med å utøve etisk og estetisk ansvarlighet. På denne måten kan de utvikle tro på at en annen fremtid er mulig.

Nøkkelord:

Kunst- og håndverksdidaktikk, posthumanisme, individualisme, subjekteksistens og materialitet

Kvalbein og Småland

Leire og keramikk i norske læreplaner
i perioden 1922 til 2020

Åse Kvalbein

Førstelektor i kunst og håndverk
NLA Høgskolen
ase.kvalbein@nla.no

Erik G. Småland

Førsteamanuensis i kulturfag
NLA Høgskolen
erik.smaaland@nla.no

SAMMENDRAG

Framstilling av keramikk er blant de eldste menneskelige ferdighetene, og kulturmaterialene leire og keramikk har vært med i norske læreplaner i om lag hundre år. Men i løpet av denne tiden har fokus i læreplanene skiftet. Derfor har denne studien som mål å belyse i hvilken grad, på hvilken måte og i hvilken faglig kontekst ordene leire og keramikk har vært brukt i de norske læreplanene fra perioden 1922 til 2020. Det inkluderte datamaterialet er norske læreplaner som i denne perioden forholder seg til leire som materiale for lek, leire som håndverkstradisjon og leire som materiale for kunstneriske uttrykk. Læreplanene er undersøkt gjennom en tekstanalyse med utgangspunkt i Goodlad og Gundem sine læreplanteorier. Resultatene viser at det har vært betydelige svingninger i referansene til leire i læreplanene, og i hva leire relateres til. Bortsett fra at leire alltid nevnes i forbindelse med småskolen, er det ingen rød tråd gjennom planene som viser et konsekvent forhold til de tre tradisjonene for bruk av leire som undersøkes i denne studien; materiale for lek; materiale i håndverk eller som kunstnerisk materiale. Bruken fremstår som inkonsekvent og tilfeldig. Studien viser også at leire fra starten av perioden har hatt en annen inngang i fagutviklingen enn tegning, tekstil og tre. I første halvdel av den undersøkte tidsperioden har leire en posisjon i tverrfaglig arbeid med fri modellering og materiallek som arbeidsmetode. I de ulike planene kan vi ellers se en veksling mellom leire som utgangspunkt for lek, leire som materiale knyttet til håndverkstradisjoner eller leire som medium for kunstneriske uttrykk.

Nøkkelord:

Leire, keramikk, Norske læreplaner, lek, kunst og håndverk,

Skjelbred og Borgen

Formingsforskning i en ny tid?

Forskningstradisjon, kunnskapsutvikling og endring i faget kunst og håndverk

Bente Helen Skjelbred

Førsteamanuensis

Høgskulen på Vestlandet

bhsk@hvl.no

Jorunn Spord Borgen

Professor

Universitetet i Sørøst-Norge/ Høgskulen på Vestlandet

Jorunn.S.Borgen@usn.no

SAMMENDRAG

Artikkelen undersøker og diskuterer hvordan forskningstradisjonene i kunst og håndverk utformes og endres over tid. Søkelyset rettes mot den historiske utviklingen fra 1970- tallet og frem til i dag, i lys av Evetts (2013) teori om kunnskapsutvikling i profesjoner og forventninger til yrkesutøvelsen. Som informasjonsgrunnlag er det gjennomført en summativ analyse av artikler om omfanget av doktoravhandlinger innenfor fagfeltet, basert på tilgjengelige oversikter over doktoravhandlinger innenfor formgiving/kunst og håndverk, og ved hvilke institusjoner de er avlagt i Norge og Norden. Videre gjør vi en tematisk innholdsanalyse av fire doktoravhandlinger avgitt i 2021, og diskuterer disse kunnskapsbidragene i lys av Lindstrøms (2011) argumenter om ulike tyngdepunkter i forskning i fagfeltet. Til slutt diskuterer vi de utdanningsinstitusjonelle rammebetingelser for forskningen i fagfeltet i sammenheng med nye vilkår for lærerutdanning og forming/kunst og håndverk.

Nøkkelord:

Forming, kunst og håndverk, forskningstradisjon og akademisering

Skregelid

Den kulturelle skolesekken som dissens og kunstens betydning i lærerutdanningen

Lisbet Skregelid

Professor (PhD)

Universitetet i Agder

Lisbet.Skregelid@uia.no

SAMMENDRAG

Artikkelen gir et innblikk i deler av det nasjonale forskningsprosjektet pARTicipED Empowering student teachers for cross-sectorial collaborations with The Cultural Schoolbag (TCS) in Norwegian Schools (2021–2023). Mer spesifikt vises det i artikkelen til resultater fra lærerskolestudenters deltakelse i Den kulturelle skolesekken-workshopen Teiporama av den svenske kunstneren Sandra Norrbin. Forskning knyttet til Teiporama utgjør en del av en av arbeidspakken Lab for initiating dissensus and exploring the edges in between art and education ved Universitetet i Agder (UiA). Delundersøkelsens foreløpige resultater gir anledning til å diskutere betydningen av å konfrontere lærerskolestudenter med kunst og om Den kulturelle skolesekken (DKS) kan representere en produktiv forstyrrelse til dominerende forståelser av hva undervisning og pedagogikk skal være, og på den måten skape et tredje rom mellom kunst og pedagogikk.

Nøkkelord:

pARTicipED, Den kulturelle skolesekken, lærerutdanning, Teiporama, dissens.

Abstractheftet 2023 publiseres på nettverkets nettside hos
Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen.

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen

Nord universitet, 8049 Bodø

kunstkultur@nord.no

kunstkultursenteret.no